BARIŞ

YIL: 1 SAYI: 6 — POLİTİKA FİKİR SANAT — 1 Temmuz 1950

ATOM TEHLİKESİ ?

Stokholm Çağrısı

«Halk yığınlarını kütle halinde imha edecek olan atom silâhının yasak edilmesini istiyoruz.

«Bu yasak etme işini tam olarak başarabilecek ciddî bir milletlerarası kontrol müessesesi istiyoruz.

«Hangi memlekete karşı olursa olsun, atom silâhını ilk kullanacak olan hükümetin yalnız bir harp cinayeti değil, aynı zamanda insanlığa karşı da bir [illegible] işliyeceğini ve bir harp [illegible] muamelesi göreceğini kabul ediyoruz.

«Yeryüzünün [illegible] bütün [illegible] insanları bu çağrıyı [illegible] davet ediyoruz.»

Olaylar Karşısında

Fransız kabinesi neden istifa etti?

Schuman Planı işlerinin tam civcivli zamanında Fransız kabinesi birden istifa etmek zorunda kaldı ve akabinde de altı devletle yapılan toplantılar geri bırakıldı. İstifaya sebep olan durumun anî denecek şekilde meydana gelişi hükümet buhranının altında «memur maaşlarına zam» isteğinden daha başka amiller bulunduğu hissini veriyor. Schuman planının bir kısım parlamento çevrelerince ve halk tarafından desteklenmemesi bu istifaya zorlamanın hakikî sebebi olabilir.

Fransız parlamentosunda en fazla mebusu olan komünist partisinin Schuman planına baştan beri muarız olduğu malûmdur. İşçi sınıfından ve diğer emekçi halk kütlelerinden gelen tazyik karşısında Sosyalist Partisi de açıkca cephe almadan, dolayısıyle bir şeyler yapar gibi görünmek lüzumunu hissetmiş olabilir. Daha önce, planı tenkit etmemekle beraber bu meselede İngiltere karşı aldığı vaziyetten ve işleri aceleye getirdiğinden dolayı hükümete teessüflerini bildirmişti. Yine Fransız millî meclis komisyonunda bir sosyalist mebus katî karar alınmadan önce Schuman planı üzerinde umumî bir müzakere açılmasını teklif etmiş ve bu teklif kabul olunmuştu. Sosyalistlerin memur maaşlarına zam için verdikleri takriri hükümetin reddedişi, parlamentonun ise ekseriyetle desteklemesi hükümetin güven oyu istemiye mecbur bırakmış ve bu oyu alamayınca da kabine istifa etmiştir.

Sehnman planı yevmiyeleri «denkleştirmek» siyasetile emekçi kitlelerin hayat seviyesini tehdit ettiğinden ve Amerikaya tabi bir super-tröst meydana getirerek Avrupa ağır sanayiini bir Üçüncü Cihan harbi için seferber etmek hedefini güttüğünden Fransız halkı tarafından mukavemet görmektedir. Fransız büyük sermayedarlarile Hitler'i iktidara getirmiş olan Ruhr senayicileri ise böyle bir super-tröst'ün uzun zamandır hülyasını kuruyorlardı. Harpten önce, ve harp sırasında Hitler idaresinde, bu yolda teşebbüslere geçilmişti. Halkın şüphelerini ve direnmesini gidermek için Shuman Planının avukatlığını yapanlar bunun bir «kartelleşme» olmadığını iddia ediyorlar. Halbuki çelik ve kömür senayii zaten kartelleşmiştir; Alman kartellerini bozmamak için Amerikalılar azemî itinayı gösterdiler; şimdi teşebbüs ettikleri, her şeyin «super» leştiği bu devirde bir super-kartel kurmaktır.

Amerikanın uzak doğu siyaseti ve Japon Barışı meselesi.

Amerika Savunma Bakanı Johnson ile Genel Kurmay Heyetleri Başkanı Bradley Japonyaya kısa bir seyahat yaptılar. Johnson seyahatlerinin sebebini, Amerikanın Asyadaki siyasetini değerlendirmek ve Ağustostan önce Truman'a mütalaalarını bildirmek ve umumiyetle «savunma» ve barış meselelerini tetkik etmek şeklinde izah etti.

Gerçi Çan Kay Şek rejimi çöküp Çin Halk Cumhuriyeti kurulalı beri Amerikanın uzak doğu siyaseti iflas etmiş vaziyettedir. Diğer sömürgelerdeki millî kurtuluş hareketlerinin başarıyle yürütülmesi bu müflis siyasete son darbeleri indirmektedir. Bu sebeple uzak doğuda takip edilecek siyaset bahsinde Amerikan ricali şaşkınlık içindedir ve aralarında görüş ayrılıkları vardır. (Meselâ Formoza adası Amerikan stratejisi sahasına dahil edilsin mi, edilmesin mi? Hatta bazı nüfuzlu sermayedar grupları düşmekte olan dış ticarete bir çare olarak Çin Halk Cumhuriyetinin tanınmasını bile ileri sürüyorlar.)

Bununla beraber, Johnson, ile Bradley'in seyyahatlerinin sebebi «Amerikanın Uzakdoğu siyasetini değerlendirmek» olmaktan ziyade Japonya ile tek taraflı barış antlaşması yapılması ve bu memlekette Amerikan üsleri kurulması hususunda temaslar yapmaktır. Yoşida'nın başbakanlık ettiği mürteci hükümet bu Amerikan tekliflerine taraftardır, fakat Amerikan dış işleri bakan yardımcısı Dulles «bazı siyasi çevrelerin ayrı bir sulh antlaşması fikrine ve üsler verilmesine muhalif olduklarını» görmüş ve «Yoşida hükümetinin resmi noktaî nazarına karşı gösterilen bu muhalefetten hayrete düşmüştür.»

Japon halkı ayrı bir barış antlaşması istemiyor çünkü bu takdirde Amerika'ya askerî üsler verilecek ve Amerikan işgal kuvvetleri memlekette kalmaya devam edeceklerdir. Son harbin fecaatlerini yakından tanımış olan Japon halkı memleketlerinin bir üçüncü harp için bir hazırlık merkezi haline getirilmesine karşı koyuyorlar. Komünist partisi ile sosyalist partisinin sol cenahı ve işçi teşekkülleri halkın bu direnmesini teşkilâtlandırıyorlar. Son haftalarda Tokyo'daki nümayişlerde halkla Amerikan polisi arasındaki çatışmalar ve Mc. Arthur'un komünist partisinin merkez idare heyetini dağıtışı bu sebeptendir.

Milli Ekonomilerin Tasfiyesine doğru: Avrupa Tediye Birliği

Avrupa tediye birliği hakkında tam bir anlaşmıya varıldığı bildirilmiştir. Önce Belçika Marshall Yardımından daha büyük bir hisse verilmediği taktirde birliğe girmeyi reddetmişse de iki günlük müzakereden sonra bazı «tavizler» yapmıya ve birliğe girmiye razı edilmiştir.

Tediye Birliğine asıl muarız oolan İngiltere idi, zira paraların birbirine çevrilebilir hale getirilmesi İngilterenin esasen pek nazik bir durumda olan ticaret muvazenesini bozabilir. Bu yeni vaziyette, bir diğerine mal satan bir memlekef mukabilinde oradan ithalat yapmak zorunda değildir; alacağını başka bir paraya çevirerek başka yerden mal satın alabilir. Bu çeşit «serbest» ticaret bizim gibi ekonomisi zayıf memleketler için bilhassa tehlikelidir. Kuvvetli rakipler piyasaları kapacak zayıflar açıkda kalacaktır. Avrupa tediye birliği Avrupanın Amerika için tek bir pazar haline gelmesine doğru atılmış bir adamdır. Avrupa paraları dolara da tahvil edilebilir hale gelince iş tamamlanmış olacaktır.

Sovyetler Birliğinin Bütçesi:

Sovyetler birliği Maliye bakanı sovyet şurası meclislerinin müşterek oturumunda yeni bütçeyi okumuştur. 427 milyar ruble masrafa karşılık gelir 432 milyardır ve 4 küsur milyar bir tasarruf vardır. Bütçenin 144 milyar rublesi iktisadî inkişafa, 120.7 milyarı da kültür işlerine ayrılmıştır. Bu iki fasıl bütçenin üçte ikisine yakın bir yekûn tutmaktadır. Askerî masraflar ise yüzde 8 nisbetindedir.

Memleket tütününün istikbalinden ümit yok mu?.

İhraç edilmeyen tütünlerimize bir çare bulmak üzere Ekonomi ve Ticaret Bakanlığında toplanan tütüncüler kongresi hiç bir kesin karara varmadan dağılmıştır. Verilen haberlere göre hazırlanan raporda bütün dünyanın Amerika tütününün istilâsına maruz kaldığı, şark tütünlerinin tehlikede olduğu, bu hale bir çare aramak gerektiği ve köylünün elindeki 21 milyon kilo tütünün satılmasının bir zaruret halini aldığı belirtilmiştir. Raporda bu meseleler hakkında vazıh bir hal çaresi gösterilmemiş, Ağustos ayında bütün müstahsil ve ihracatçıların iştirâk edecekleri bir başka kongrenin toplanması tavsiye olunmuştur. Kongre de bu tavsiyeye uyarak Ağustosta toplanmak üzere dağılmıştır.

Şimdi bulunamıyan çare iki ay sonra bulunacak mı? Bu savsaklama siyasetinden başka bir şey deqildir. Bu arada tütününü satamayan köylünün hali ne olacak? Verilen rakkamlara göre 4 milyon köylü geçimini tütüne borçludur. Yalnız İzmir mıntakasında tütün işçileri 50 bini bulmaktadır.

Bu gün tütüncülerimizden elde tutmak istedikleri piyasa Almanyadır. Halbuki burada Virginia tütününden sigaralar ucuzdur, zira Amerikan hükümeti tütün ihracatcısına yüzde 50 prim vermektedir. Bundan mada umumî istihlâkin yüzde 20'sine muadil miktarda sigarada kaçak olarak girmekte ve icabında resm- fiyattan daha ucuza kara borsada satılmaktadır. Almanya Amerikadan yardım olarak aldığı her doların 38 sentini tütün ve üzüm olarak almaktadır. Amerikan yardımı gören diğer memleketler de yardımın beşte ikiye yakın bir kısmını üzüm ve tütün olarak almaktadırlar Görülüyor ki bu vaziyette bizim ne tütünlerimiz, ne de üzümlerimiz için pek ümit yoktur.

Bu bakımdan büyük müttefikimiz İngiltere de bize pek yardımda görünmektedir. Hamburg tranziti ile Londraya gönderilmek üzere satın aldıkları bin ton üzümü İngilizler Hamburg'da boşaltıp satmışlar ve İngiliz lirası ile bizden aldıkları üzümlerle Batı Almanya'da dolar temin etmişler. İhracatçılar bu çeşit satışların da önlenmesini istiyorlar. Tütün kongresinin son toplantısında başbakan bütün taleplerin yerine getirileceğini bol bol vadetti yalnız nasıl olacağını izah etmedi.

Dokuma Senayiimiz mahvoluyor ve işsizlik artıyor.

Dokuma senayii işçileri sendikası Cumhur başkanına, başbakana ve çalışma bakanına dokuma senayii işçilerinin içinde bulundukları kötü durumu bildiren birer telgraf çekmiştir. Telgraflarda işsizliğin gittikçe arttığı bildirilmekte ve aç ve perişan dolaşan binlerce işçi namına bu halin acilen önlenmesi rica edilmektedir.

Daha önce se İzmir pamuklu mensucat fabrikalarının birbiri ardına bölge çalışma müdürlüğüne müraccat ederek işçilere yol vereceklerini bildirdikleri haberi gelmişti. Sümerbank'ın Halkapınar fabrikası çıkaracağı işçileri istedikleri takdirde başka şehirlerdeki fabrikalara göndereceğini ilân etmişti. İzmirden son gelen bir haber de meşhur Kula fabrikasının en az altı ay sürmek üzere faaliyetini tatil ettiğini bildirdi. Fabrika aldığı karar hakkında bölge çalışma müdürlüğüne gönderdiği yazıda türlü siyas), iktisad' ve malî amillerin dokuma senayiinde yarattığı buhran dolayısiyle elde pek fazla stok mevcut oluşunu sebep olarak göstermiştir.

İşte «serbest» ticaretin meyvelerini toplamıya başladık. Ya marşallaşmış 19 devlet arasında alınan karara göre ticaret 1 Temmuzda yüzde 60 ve Eylülde de yüzde 75 serbest olunca ne olacak? Bizim mamuller zaten yabancı mamullerle rekabet edemiyordu; şimdi ise yabancı piyasalarda büyük düşüklük var. Ismarlanan malların fiyatları daha yolda iken düşüyormuş ve düşüş bazı hallerde yüzde 40'ı buluyormuş. Bu durum karşısında Sümerbank mamullerinde yüzde 9—10 tenzilat yapmıya kalkmak biraz gülünç görünmüyor mu?

Hal böyle iken gazetelerimiz yeni hükümetin ticaret rejiminin «serbestlik» esasına dayanacağını büyük puntalarla müjdelemekte devam ediyorlar.

Barış için savaş

Stokholm çağrısı Türk halkının en içten arzularının ifadesidir. Bu çağrının altına imzasını koymıyacak memleketini seven tek bir Türk tasavvur edilemez.

Yeryüzünün bütün milletleri, kültür ilim ve din adamları, işçiler, köylüler ve bütün namuslu insanlar halk yığınlarını kitle halinde imha edecek olan atom silâhının yasak edilmesini, bu silâhı ilk olarak kullanacak hükûmetin harp suçlusu ilân edilmesini istiyor. Barış davası bugün milletlerin müşterek davası, insanlığın en büyük davasıdır. Tarihin hiç bir devrinde hiç bir ideal insanları birbirine bu kadar yaklaştırmamıştır. Hiç bir fikir, hiçbir dava yeryüzünün, dinî kanaatleri, siyasi, felsefi görüşleri birbirinden ayrı insanlarını bu kadar süratle kucaklamamış, dünyayı bu kadar çabuk ve kolay sarmamıştır. Barış davasi hiçbir zaman bugünkü kadar geniş ve umumi bir mahiyet almamıştır; insanlığın arzu ve emelleri, milletlerin müşterek menfaatleri hiçbir davada bu kadar canlı ve açık bir ifade bulmamıştır.

Fakat barışın düşmanları da var. Ömürlerini biraz daha uzatmak için harbe ihtiyaçları olan emperyalistler ve onların yardakçıları için barış, korkunç bir kelimedir. Bu efendiler, dünyayı misli görülmemiş bir ölçüde saran barış hareketini cepheden önleyip durdurmak ümidini kaybedince ona arkadan hücuma kalktılar. Şimdi bu barış taarruzunun «bir duman perdesi, sahte bir barış hareketi olduğunu yaymağa çalışıyorlar. Onlara sorarsanız, gerçek barış bütün kaynakları seferber edip harbe hazırlanmakla, tamamiyle bir tecavüz ve imha silâhı olan atom bombası stoklarını genişletmekle mümkün olabilir. Onlara sorarsanız, Hiroşimada yüzbinlerce masum insanı yok eden atom bombası ikiyüz küsur bin Amerikan askerinin hayatını kurtarmıştır; atom bombası atılmasaymış harbi sona erdirebilmek için bu ikiyüz küsur bin askeri feda etmek gerekiyormuş. Bir harpte silahlı orduları korumak için yüzbinlerce masum insanı şehirleriyle birlikte yok etmek «insanlığın hâmisi» rolünü oynayanlara tanınmış bir hak mıdır, bilmiyoruz. Hitler ve suç ortaklarının, milyonlarca masumu yok ederlerken daha başka bir düşünce ile hareket etmiş olabileceklerine ihtimal verilemez.

Stokholm çağrısı harp kundakcılarının hoşuna gitmiyor, çünkü bu çağrı maskeleri düşürüyor. Halk yığınlarına mal olmuş bir barış davası emperyalistlerin işine gelmiyor. Barış davası, onlara göre diplomatların mevzuudur ve diplomatlara has bir kelimedir; söz ayağa düşmemelidir.

Başta geçen harbin kazandırdığı paralarla çıkan bir gazete olmak üzere bütün mürteci gazete ve dergiler Stokholm çağrısına karşı ateş püskürüyorlar. Atom silâhının yasak edilmesine, bu silâhı kullanacak hükûmetin harp suçlusu tanınmasına taraftar değiller. Kullanılacak atom bombalarımı var? Zannetmiyoruz. Atom bombasından en çok zarar görecek memleketlerin, bu bombaya sahip olmayan fakat ona yakın bulunan memleketler olduğunu bilmiyorlarmı? Bunu da zannetmiyoruz. Ama efendiler harp istiyor; atom bombasının yasak edilmesi ise harbe en büyük darbe olur. Mesele burada.

Stokholm çağrısı Türk halkının en içten arzularının ifadesidir. Bu çağrının altına imzasını koymayacak memleketini seven tek bir Türk vatandaşı tasavvur edilemez. Fakat içinde bulunduğumuz şartlar şimdiye kadar Stokholm çağrısı karşısında halkımızın duyduğu arzu ve heyecanı açıkça izhar ve ifade etmesine imkân vermemiştir. Halkımız barış istiyor ve barışın kendi kendine gelmiyeceğini, onun için savaşmak gerektiğini her millet kadar anlamış bulunuyor. Fakat bu savaş kenardan görüldüğü kadar kolay değildir. Harp kundakçılarının itibarda olduğu, barışı korkunç ve felâketli görenlerin hüküm sürdüğü, barış uğrunda savaşanların kovalandığı bir yerde barış mücadelesi her yerde olduğundan daha çok fedakârlığı gerektirir. Memleketimiz halkının barış hareketine ilgisiz olduğu yolundaki iddialara (Bu iddialar dergimizdede yer bulmuş olsa bile) iştirak etmemize imkân yoktur. Her türlü haktan mahrum edilmiş bir halkın kurtuluş azmini hissetmemek, zincir şakırtılarını duymamak, onu «afyon yutmuş gibi» görmek insafsızlık olur. Dergimizin, boğucu bir hava içinde devam eden üç aylık neşriyatı, memleketimizde ve halkımızda barış davasına karşı bir ilgisizlik olduğu iddiasına hak vermez. Sadece bu olay bile böyle bir iddiayı çürütmeye kâfidir. Başka memleketlerde Stokholm çağrısını imza etmek için milyonlarca insanın gösterdiği tehalük ve heyacan yüreklerimizi sevinçle, cesaretle dolduruyor. Kendi isteklerini açığa vurmak imkânına malik oldukları, bu imkânları yaratabildikleri için onlara gıpta ediyoruz. Fakat gıptanın, arzu edilen şeye doğru hamle etmek gayret ve cesaretini beslediği takdirde, bir manası olabilir.

(Devamı 11 inci sahifede)

İçimizdeki barış düşmanlarını tanıyalım

Hitlerin iğrenç olduğu kâdar korkunç ve yâmyamca tasarlanmış yeni nizam âdlı barbarlık ve saldırganlık plânı ile dünyayı boydanboya bir toplâma kampına ve mezbahaya çevirmesine yârdım edenler; faşizm tasfiye olunduktan ve elebaşıları, dünya demokrat milletleri tarafından harp canisi olarak sigaya çekildikten sonrà bir kenarà sinip anglo sakson sömürgecilerinin koltuğu altında birden bire demokratlaşıveren bu Nazi kalıntıları dünyanın dört bucağında, eski işleri olan harp kundakçılığına dolu dizgin devâm etmektedirler.

Esefle kaydetmek zorundayız ki, matbuatımız bu çeşit halk ve demokrasi düşmanı, Barış düşmanı, faşist unsurlarla doludur. Bunlar àrasında (Yeni İstànbul), karanlık màzisini unutup cezbeye gelerek yalan, iftira, tahrik ve gammazlama işine alışık olduğu Gestapo ağzını kullànarak, olanca hızı ile girişmiş bulunuyor. Faşizmin tekne kazıntıları elbette BARIŞ'ı baltâlamà işine şu veya bu maske altında devam edeceklerdir. Ancak, çekirdekten yetişme — yeni nizam — çığırtkanlarının bu yaygarâları, dünya Bâríş taraftarlarının Barışı kurmak yolunda giriştikleri târihî mücadelede ne kàdar haklı olduklarını gösterir. Harpçı ve sömürgeci Basın ne kadar çırpınırsa çırpınsın; dünyà milletleri ve bu aràdà türk halkı dünyà barışını bizzat halkların el ele vererek kuracağı ve koruyacağı hakikatini kavramış ve kavràmaktàdır. Bizim BARIŞ propogandacısı olduğumuz doğrudur. Biz dünyanın bir an evvel barışa kavuşmasını dünya milletlerinin kardeş kardeş yaşamalarını, ihtilâflı noktaları iki tarafın karşılıklı fedakârlıklara katlanarak hüsnüniyetle halletmelerini istiyoruz. Bizim Barış propagandacılışımıza mukabil Yeni İstanbul ve hempaları tepeden tırnağa ara bozucu, harpçı, sömürgeciliği şirin göstermiye çabalıyan ve demokrasi nikabı altından eski halk ve hürriyet düşmanı hüvviyeti sırıtan neo faşistlerdir.

Biz, dünya milletleri, dünya hakları Barış davasını kavrayıp bir araya gelerek Barışı kursunlar diyoruz. Onlar halkların uyanmasından ve doğru ile iğriyi kavrar bir hale gelmesinden ve foyalarının büsbütün meydana çıkmasından korkuyorlar işte bütün, iftira, yalan, tezvir ve gammazlama gayretkeşlikleri, mahiyetlerinin halk tarafından anlaşılması korkusundan ileri geliyor.

Nâzım Hikmet
VE
Sanatı

Nâzımın sanatı anlayışlarına uysun veya uymasın, sanatla uğraşan herkes bugün Nâzım Hikmeti edebiyatımızın en büyük hadisesi olarak kabul ediyor. Fakat bu sanât tek bir hadise de değildir. Nâzımın sanatında iki büyük hadise el ele vermiştir ki bir teki bile ancak en büyük sanatçının başarabileceği kadar büyüktür. Nâzımın eserleri içerisinde Bedreddin destanı bu iki sanat hadisesini ayıran ve birleştiren bir dönüm noktasıdır.

Birinci hadise Bedreddine kadar olan eserlerdir: 835 satır, Varan 3, Jokont ile Siyau, Benerci, Taranta Babu. Bu eserlerle Türk edebiyatı yepyeni bir sanatçı tanıyordu: İnsan oğlunun kölelikten kurtulmak için yaptığı tarihî savaşta sanatiyle yer alan ileri inkılâpçı insan. Bu insan, Türk edebiyatında eskiden kalma, çoğu yabancı sınıfların malı olan ne varsa hepsiyle hesaplaşıyor; içte veya şekilde gelenekle yaşıyan herşeyi sarsıyor, yıkıyor ve süpürüyordu. Bu, gerçekten bir ihtilâl hadisesidir. Bir sanatçı, sanatını ancak bu kadar şuurla kullanabilir.

Bu atılış ve vuruşta Nâzım öylesine kuvvetli, kudretli idi ki eskiye ve geriye bağlı pek az şey ayakta kalabildi. Artık yeni nesiller için bir tek sanat yolu vardı: Nâzımın yolu. Rıfat Ilgazdan Oktay Rıfata kadar bütün genç sanatçıları, yeni nesillerin bütün değerlerini, Nâzımı anlamadan izah edebilmek imkânsızdır. Bu gelişme sadece şiir sahasında da kalmadı Onun şiirle getirdiklerini hikâyeye, romana, resme ve öteki sanat kollarına da taşımâğa başladılar. Bu devire, Türk sanatında Nâzım Hikmet devri demek doğru olur.

Nâzım, zannedersem Heyecanımız adlı bir şiirinde olacak, sanatına, davanın rayları üzerinde yürüyen bir lokomotiftir, rayların dışında yürümesi düşünülemez, diyordu. Sanatını böyle apaçık izah edebilmek hir sanatçının asıl kuvvetidir. Önce insan oğlunun davasına bağlı bir inkılâpçı, sonra bu davaya en çok sanatla, meselâ şiirle hizmet edebildiği için sanat adamı olmak, şair olmak, yani gerçek sanatın ve sanatçının yolu edebiyatımızda onunla başladı. Onun sanatı inkılâpçı bir hayatla temellidir. Hareket noktası bu kadar sağlam olan bir sanatçının Benercide yahût Taranta Babuda kalması da imkânsızdı. O, davanın adamıydı. Davası halk kitlelerinin davasıydı. Halk kitlelerinin davasını yürütmeğe çalışan fikir adamı, hele sanatçı, yalnız tarihce ve dünyaca doğru umumî şeyleri tekrarlamakla yürüyemezdi. Böyle bir insan, bağlı olduğu memleketin halk kitleleriyle, onların yaşayış, görüş, duyuş ve deyişleriyle kaynaşmadıkça, davasına tarihin ve dünyanın verdiği haklılığı, halk kitlelerine yerleşerek kazanmadıkça sanatının köklerini derinlere indirmiş sayılamazdı.

Nâzımın sanatında ikinci hadise bundan sonradır. Bedreddin Destanı bu ikinci hadisenin eşiğidir. Edebiyata aşina bazı ahbapların bu ikinci hadise karşısında afallamayla, anlayışsızlıkla «Eski Nâzımı bulamıyoruz.» diye söyleştiklerini bugün gayet iyi hatırlıyoruz. Halbuki Nâzım, Bedreddinle de kalsaydı günah olurdu. Artık ikinci Nâzım başlıyordu. Bu Nâzım, Anadolu köylüsünün, ırgatının, işçisinin dertleri ve ümitleriyle, Türk emekçi yığınlarının tarihî kabiliyetleriyle yeniden yuğrulmuş, adeta yeniden yaratılmış, yepyeni, hatta bambaşka bir Nâzımdı. Bu Nâzım «halk gibi» değildi, halkın ta kendisi, sanatın baş ustasıydı. Artık kadınımız, erkeğimiz, gencimiz, ihtiyarımız, çoluğumuz, çocuğumuz; köylü Yakuplar, Hatçe kadınlar Mustafalar, Nigârlar, Arheveli İsmailler, Karayılanlar, Şoför Ahmetler, Yunuslar, bütün Türk halk kütleleri, duyuşumuzla, deyişimizle, anlatışımızla, ata sözlerimiz, fıkralarımızla bu ikinci devrin eserlerinde; İstiklâl Savaşı Destanında, Karıma Mektuplarda, Memleketimin İnsanlarında, İkinci Dünya Savaşı Destanında yaşıyor, mücadele ediyor ve bekliyorduk. Bu eserlerde tam bir söyleyiş rahatlığı ve sağlamlık içinde bir milletle bütün insan oğlunun dramı ortaya konuyordu. İşte memleketimizdeki hakim zümrelerin on üç yıldan beri beton içinde çürütmeğe çalıştıkları Nâzım Hikmet budur. Kasıt, Nâzım Hikmete değil, halkımıza, milletimize, millî sanatımıza ve bütün insanlığa olmuştur.

Fakat ne güneş balçıkla sıvanır, ne de bu Nâzım duvarla örtülürdü. Netekim, yalnız memleketimizdeki yeni nesiller tarafından adım adım takip edilmekle, örnek tutulmaklâ, tapılmaklâ kalmadı; sınırlarımızdan taştı ve Nâzım Hikmet bütün ileri dünyanın malı oldu.

Bugün Nâzım Hikmeti yıkmıya çalışmak beyhudedir. Artık yıkılmaz. Nâzım Hikmet inşâ edilmiştir. Bu inşa, tarihin, dünyanın, Türk hâlk kütlelerinin asırlar dolduran çilesinin ve Nâzım Hikmet denen insanın eseridir. Onun karşısında düşman küçüldüğünü, ezildiğini duyuyor; korkusu da buradan geliyor.

Bu, Nâzımın şiir cephesidir. Onun, düşündüğünü en kısa yoldan söyleyen, özentisiz, ileri nesrine, çıkış şartlarına göre büyük ehemmiyet taşıyan tiyatrolarına dair de söylenecek çok şeyler var.

Nazımdan ve sanatımızdan bahsederken insanın söze eski Yunanlı tabiat filozofları gibi başlıyâcağı geliyor: «Önce her şey Nazım Hikmetti».

Hasan DENİZLİ

Onlar

Onlar ki toprakta karınca
suda balık
havada kuş kadar
çokturlar.
Korkak,
Cesur,
Cahil,
Hakim
ve çocukturlar.
Ve kahreden
yaratan ki onlardır.
Kitabımızda yalnız onların maceraları vardır.
Onlar ki uyup hainin iğvasına
sancaklarını elden yere düşürürler.
Ve düşmanı meydanda koyup
kaçarlar evlerine.
Ve onlar ki bir nice mürtede hançer üşürürler.
Ve yeşil bir ağaç gibi gülen,
Ve meramsız ağlıyan
Ve ana avrat küfreden ki onlardır.
Kitabımızda yalnız onların maceraları vardır.
Demir
Kömür
ve şeker
ve kırmızı bakır
ve mensucat
Ve sevda ve zulüm ve hayat
Ve bilcümle senai kollarının
Ve gökyüzü
Ve sahra
Ve mavi Okyanus
Ve kederli nehir yollarının,
sürülmüş toprağın ve şehirlerin bahtı
bir şafak vakti değişmiş olur.
Bir şafak vakti karanlığın kenarından
Onlar ağır ellerini toprağa basıp
doğrulduklari zaman.
En âlim aynalar
en renkli şekillerini aksettiren onlardır.
Asırda onlar yendi, onlar yenildi.
Çok sözler edildi onlara dair
Ve onlar için
Zincirlerinden başka kaybedecek
şeyleri yoktur denildi.

Nâzım Hikmet

Nâzım Hikmet ve Sanatı

Nâzımın sanatı anlayışlarına uysun veya uymasın, sanatla uğraşan herkes bugün Nâzım Hikmeti edebiyatımızın en büyük hadisesi olarak kabul ediyor. Fakat bu sanát tek bir hadise de değildir. Nâzımın sanatında iki büyük hadise el ele vermiştir ki bir teki bile ancak en büyük sanatçının başarabileceği kadar büyüktür. Nâzımın eserleri içerisinde Bedreddin destanı bu iki sanat hadisesini ayıran ve birleştiren bir dönüm noktasıdır.

Birinci hadise Bedreddine kadar olan eserlerdir: 835 satır, Varan 3, Jokont ile Siyau, Benerci, Taranta Babu. Bu eserlerle Türk edebiyatı yepyeni bir sanatçı tanıyordu: İnsan oğlunun kölelikten kurtulmak için yaptığı tarihî savaşta sanatiyle yer alan ileri inkılâpçı insan. Bu insan, Türk edebiyatında eskiden kalma, çoğu yabancı sınıfların malı olan ne varsa hepsiyle hesaplaşıyor; içte veya şekilde gelenekle yaşıyan herşeyi sarsıyor, yıkıyor ve süpürüyordu. Bu, gerçekten bir ihtilâl hadisesidir. Bir sanatçı, sanatını ancak bu kadar şuurla kullanabilir.

Bu atılış ve vuruşta Nâzım öylesine kuvvetli, kudretli idi ki eskiye ve geriye bağlı pek az şey ayakta kalabildi. Artık yeni nesiller için bir tek sanat yolu vardı: Nâzımın yolu. Rıfat Ilgazdan Oktay Rıfata kadar bütün genç sanatçıları, yeni nesillerin bütün değerlerini, Nâzımı anlamadan izah edebilmek imkânsızdır. Bu gelişme sadece şiir sahasında da kalmadı Onun şiirle getirdiklerini hikâyeye, romana, resme ve öteki sanat kollarına da taşımâğa başladılar. Bu devire, Türk sanatında Nâzım Hikmet devri demek doğru olur.

Nâzım, zannedersem Heyecanımız adlı bir şiirinde olacak, sanatına, davanın rayları üzerinde yürüyen bir lokomotiftir, rayların dışında yürümesi düşünülemez, diyordu. Sanatını böyle apaçık izah edebilmek hir sanatçının asıl kuvvetidir. Önce insan oğlunun davasına bağlı bir inkılâpçı, sonra bu davaya en çok sanatla, meselâ şiirle hizmet edebildiği için sanat adamı olmak, şair olmak, yani gerçek sanatın ve sanatçının yolu edebiyatımızda onunla başladı. Onun sanatı inkılâpçı bir hayatla temellidir. Hareket noktası bu kadar sağlam olan bir sanatçının Benercide yahût Taranta Babuda kalması da imkânsızdı. O, davanın adamıydı. Davası halk kitlelerinin davasıydı. Halk kitlelerinin davasını yürütmeğe çalışan fikir adamı, hele sanatçı, yalnız tarihçe ve dünyaca doğru umumî şeyleri tekrarlamakla yürüyemezdi. Böyle bir insan, bağlı olduğu memleketin halk kitleleriyle, onların yaşayış, görüş, duyuş ve deyişleriyle kaynaşmadıkça, davasına tarihin ve dünyanın verdiği haklılığı, halk kitlelerine yerleşerek kazanmadıkça sanatının köklerini derinlere indirmiş sayılamazdı.

Nâzımın sanatında ikinci hadise bundan sonradır. Bedreddin Destanı bu ikinci hadisenin eşiğidir. Edebiyata aşina bazı ahbapların bu ikinci hadise karşısında afallamayla, anlayışsızlıkla «Eski Nâzımı bulamıyoruz.» diye söyleştiklerini bugün gayet iyi hatırlıyoruz. Halbuki Nâzım, Bedreddinle de kalsaydı günah olurdu. Artık ikinci Nâzım başlıyordu. Bu Nâzım, Anadolu köylüsünün, ırgatının, işçisinin dertleri ve ümitleriyle, Türk emekçi yığınlarının tarihî kabiliyetleriyle yeniden yuğrulmuş, adeta yeniden yaratılmış, yepyeni, hatta bambaşka bir Nâzımdı. Bu Nâzım «halk gibi» değildi, halkın ta'kendisi, sanatın baş ustasıydı. Artık kadınımız, erkeğimiz, gencimiz, ihtiyarımız, çoluğumuz, çocuğumuz; köylü Yakuplar, Hatçe kadınlar Mustafalar, Nigârlar, Arheveli İsmailler, Karayılanlar, Şoför Ahmetler, Yunuslar, bütün Türk halk kütleleri, duyuşumuzla, deyişimizle, anlatışımızla, ata sözlerimiz, fıkralarımızla bu ikinci devrin eserlerinde; İstiklâl Savaşı Destanında, Karıma Mektuplarda, Memleketimin İnsanlarında, İkinci Dünya Savaşı Destanında yaşıyor, mücadele ediyor ve bekliyordu. Bu eserlerde tam bir söyleyiş rahatlığı ve sağlamlık içinde bir milletle bütün insan oğlunun dramı ortaya konuyordu. İşte memleketimizdeki hakim zümrelerin on üç yıldan beri beton içinde çürütmeğe çalıştıkları Nâzım Hikmet budur. Kasıt, Nâzım Hikmete değil, halkımıza, milletimize, millî sanatımıza ve bütün insanlığa olmuştur.

Fakat ne güneş balçıkla sıvanır, ne de bu Nâzım duvarla örtülürdü. Netekim. yalnız memleketimizdeki yeni nesiller tarafından adım adım takip edilmekle, örnek tutulmaklâ, tapılmakla kalmadı; sınırlarımızdan tâştı ve Nâzım Hikmet bütün ileri dünyanın malı oldu.

Bugün Nâzım Hikmeti yıkmıya çalışmak beyhudedir. Artık yıkılmaz. Nâzım Hikmet inşâ edilmiştir. Bu inşa, tarihin, dünyanın, Türk hâlk kütlelerinin asırlar dolduran çilesinin ve Nâzım Hikmet denen insanın eseridir. Onun karşısında düşman küçüldüğünü, ezildiğini duyuyor; korkusu da buradan geliyor.

Bu, Nâzımın şiir cephesidir. Onun, düşündüğünü en kısa yoldan söyleyen, özentisiz, ileri nesrine, çıkış şartlarına göre büyük ehemmiyet taşıyan tiyatrolarına dair de söylenecek çok şeyler var.

Nazımdan ve sanatımızdan bahsederken insanın söze eski Yunanlı tabiat filozofları gibi başlıyâcağı geliyor: «Önce her şey Nazım Hikmetti».

Hasan DENİZLİ

Onlar

Onlar ki toprakta karınca
suda balık
havada kuş kadar
çokturlar.
Korkak,
Cesur,
Cahil,
Hakim
ve çocukturlar.
Ve kahreden
yaratan ki onlardır.
Kitabımızda yalnız onların maceraları vardır.
Onlar ki uyup hainin iğvasına
sancaklarını elden yere düşürürler.
Ve düşmanı meydanda koyup
kaçarlar evlerine.
Ve onlar ki bir nice mürtede hançer üşürürler.
Ve yeşil bir ağaç gibi gülen,
Ve meramsız ağlıyan
Ve ana avrat küfreden ki onlardır.
Kitabımızda yalnız onların maceraları vardır.
Demir
Kömür
ve şeker
ve kırmızı bakır
ve mensucat
Ve sevda ve zulüm ve hayat
Ve bilcümle senai kollarının
Ve gökyüzü
Ve sahra
Ve mavi Okyanus
Ve kederli nehir yollarının,
sürülmüş toprağın ve şehirlerin bahtı
bir şafak vakti değişmiş olur.
Bir şafak vakti karanlığın kenarından
Onlar ağır ellerini toprağa basıp
doğruldukları zaman.
En âlim aynalar
en renkli şekillerini aksettiren onlardır.
Asırda onlar yendi, onlar yenildi.
Çok sözler edildi onlara dair
Ve onlar için
Zincirlerinden başka kaybedecek
şeyleri yoktur denildi.

Nâzım Hikmet

BATILI YAZARLARA AÇIK MEKTUP

Dünya Barış Taraftarları Kongresi, Daimî Komitesi'nin üçüncü oturumu sona erdi. Bu oturuma iştirak edenler «milletlerarasının bugünkü gergin durumunu meydana getiren sebepler üzerindeki düşünceleri ne olursa olsun, bu mesele üzerinde endişe duyan ve milletler arasında barışçı münasebetlerin yeniden kurulmasını gerçekten istiyen bütün namuslu insanlara» hitaben bir beyanname yayınladılar.

Oturuma iştirak edenler bir beyanname imzalamış ve bütün namuslu insanlara buna imza koymalarını teklif etmişlerdi. Bu beyannamenin metnini hatırlıyorum: «Atom silâhının, bu korkunç silâhın ve halkın kütle halinde imhasının mutlak surette yasak edilmesini talebediyoruz. Bu yasak keyfiyetinin tatbikini temin için sıkı bir milletler arası kontrolun konulmasını istiyoruz. Hangi millete karşı olursa olsun atom silâhını ilk kullanacak hükümetin insanlığa karşı bir cürüm işlemiş olacağını ve harp mücrimi telâkki edileceğini ileri sürüyoruz. Bütün iyi niyetli insanları bu beyannameyi imzaya çağırıyoruz.»

İleri yazarlardan büyük bir kısmı bu beyannameyi imzalamışlardır. Ben, tereddüt edenlere, kendilerine Barış taraftarları beyannamesinin arkasında bir politika oyunu gizli olduğu ima edilenlere ve barış güvercininin meşhur Truva Atı'nı hatırlattığına inandırılmak istenenlere hitabediyorum.

Niçin yazarlara hitabediyorum? Herşeyden önce kendim de bir yazar olduğumdan. Biliyorum ki yazar, imzasının ehemmiyetini bilir; milyonlarca okuyucunun kendisini işittiğini ve dinlediğini bilir; yazar görmekten değil ileriyi görmekten, yazmaktan değil birşeyi evvelden yazmaktan hoşlanır ve omuzlarında çok büyük bir mesuliyet taşır.

Bir kitap yazan yazar, kendisinden evvel yazılmış bütün kitaplar karşısında mesuldür; dünyanın bütün edebî hazineleri, geçmişin bütün değerleri karşısında mesuldür. Basit bir insan aşkını tasvir eden yazar, dünyanın bütün âşıkları karşısında, bütün beşikler, bütün bahçeler karşısında mesuldür. İnsanlara hitabeden yazar, bütün insanlara karşı mesuldür. Bugün yazar susabilir, gizlenebilir; çocuğu insanlığın saadetini, eski âbideleri kültürün kaderini unutabilir mi?

Yazarlara hitabediyorum, çünkü her bir yazarın imzasını binlerce okuyucunun imzaları takibedecektir. Belki bâzıları bana, hiçbir imzanın savaşı önliyemiyeceğini, insanları müdafaa edemiyeceğini söyliyerek itiraz edecekler. Bence bu itiraz hiçbir esasa dayanmamaktadır.

Savaşların, muayyen zümreler tarafından açıldığı devirler geçmiştir: Bugün, halkın arzusuna basit insanların istememesine rağmen savaşa girmenin mümkün olduğuna inanmıyorum. Atom silâhının yasak edilmesini istiyen beyannamenin altına konan imzalar, Amerikan ve Rus, İngiliz ve Fransız, İtalyan ve Leh, Çin ve Hint adlarının sıralanmasiyle meydana gelmiş bir kâğıt tomarını ifade etmez. Bu imzalar milyonlarca ve milyonlarca insanın bir kararını, bir istediğini, onların verdiği bir yemini ifade eder. Biliyoruz ki diplamatlar arasında yapılan çeşitli görüşmeler şimdiye kadar netice vermedi (şimdi bundan kimin mesul olduğuna işaret etmek istemiyorum). Görüyoruz ki masum insanlara karşı Atom silâhının kullanılması tehdidi durmadan artıyor. Eşine rastlanmamış bir tehlikenin insanlık kültürünü tehdit ettiğini görüyoruz.

Eski Romalılar, silâhlar konuştuğu zaman müz'lerin sustuğunu söylerlerdi. Bugün müz'ler seslerini yükseltmeli, silâhların konuşmaması için konuşmalıdırlar.

Hayatı bizimkinden başka türlü bir tarzda telâkki eden, aralarında ekseriya bizden başka türlü duyan ve düşünen Batılı yazarlara hitap ediyorum; muayyen bir fikrin taraftarlarına değil. Batının bütün namuslu yazarlarına hitabediyorum. Onlara, benim sosyal, politik ve estetik görüşlerime katılmalarını teklif etmiyorum. Onlara, bir siyasi partiyi diğerine veya bir devleti diğerine karşı savunmalarını teklif etmiyorum. Onlardan her hangi bir hükümeti iç veya dış politikasından dolayı mahkûm etmelerini istemiyorum. Ben onlara başka birşey, kolayca kabul edilebilir birşey teklif ediyorum: Bütün insanları tehdit eden atom silâhına, bombalara ve üstün-bombalara karşı seslerini yükseltmelerini, atom silâhının kayıtsız şartsız yasak edilmesi konusunda barış taraftarlarının formülleştirdiği isteklere ve bu yasağın tatbiki için bir kontrol sistemi meydana getirilmesi hususundaki taleplere katılmalarını; hangi memleket halkına karşı olursa olsun atom bombasını ilk kullanacak hükümeti mahkûm etmelerini teklif ediyorum.

Barış Taraftarları Daimi Komisyonu'nun üçüncü oturumunda kabul edilen beyanname ne kamuflaj, ne hile, ne de tarafgirlik ihtiva ediyor. Atom silâhının imaline dair «sır» her hangi bir devletin inhisarında değildir. Atom silâhının yasak edilmesini talebederken, bu silâhın imal edilmiş olduğu, yahut muhtemelen imal edildiği bütün devletlerde yasak edilmesini talebetmiş oluyoruz. Hiç kimseden şu veya bu memleketin hükümetini maakûm etmesini istemiyoruz; sadece, insan hayatını kütle halinde yok edecek bir silâhı ilk önce kullanmıya teşebbüs edecek hükümeti mahkûm etmesini istiyoruz. Bu verilmiş bir hüküm değil, bir ihtardır. Bu beyannameyi imzaladıktan sonra, bütün iyi niyetli insanlara hitabediyoruz.

Batılı yazarlar, size, bizim tarafsız, sadece nümanizm ve medeniyet için duyulan endişenin yazdırdığı beyannamemize katılmanızı teklif ediyorum.

Şimdi, insanların kütle halinde imhası plânlarını kabul etmiyen, fakat atom silâhına muhalif olmıyan batılı yazarları düşünüyorum. Onların her birine hitabediyorum: Ümidediyorum ki, bu şahsi hitap mesajımın esasının daha iyi anlaşılmasını sağlıyacaktır.

Size hitabediyorum, Ernest Hemingway. Sizin kabiliyetinize ne kadar değer verdiğimi bilirsiniz, zira bu konu etrafında evvelce yazılar yazmıştım. Kitaplarınızın hemen hepsi rusçaya tercüme edildi ve sovyet okuyucuları onları iyi tanır. Size sadece, sevdiğim bir yazar olduğunuz için hitabediyorum. Size, canilerin İspanyol çocuklarını, hiçbir ceza görmeden, bombalar altında öldürdükleri sırada, muhasara edilmiş Madrid'te raslamıştım. Siz o zaman bir avuç insanın İspanyol halkına getirdikleri müthiş kötülüklere karşı tam mânasiyle istikrah duyuyordunuz. Hatırlıyorum. İtalyan faşistlerinin Habeşistan'a hücum ettikleri günü hatırlıyorum. O zaman nefret dolu bir makale yazmıştınız. Siz İtalyan halkını seviyordunuz, fakat Habeşistan'a hücum eden faşistlerin büyük bir cinayet işlediklerini biliyordunuz. Adis-Ababa'yı Marid'in, Marid'i Paris ve Londra'nın takibedeceğini de biliyordunuz. Şimdi bizi birbok şeyler ayırıyor, fakat sizinle münakaşaya girişmek istemiyorum. Ben Madrid faciasını yaşamış olan yazar Ernest Hemingway'e hitabediyorum: İnsanlıkla ilgileri olmıyan kimseler barış içindeki şehirlere, kadınların, çocukların ve ihtiyarların üstüne bombalar ve üstün atom bombaları atmak hususundaki niyetlerini gizlemiye bile lüzum görmezken susabilir misiniz? Sizin imzanız atom bombasının kayıtsız şartsız yasak edilmesi hakkındaki talebin altında eksik olamaz.

Size hitabediyorum, Roger Martin du Gard İçinde, benim milletim hakkında ki düşmanlık duygularını reddettiğiniz ve sözler söylediğiniz çok güzel mektubunuzu uzun zaman saklamıştım. Faşist istilâcıların Paris'e girdikleri sırada bu mebtubu yakmıya mecbur oldum. Şüphesiz «Thibault» ların bizim okuyucular tarafından çok iyi tanındığını bilirsiniz. Eseriniz realizmin ve basit insanlar için duyduğunuz aşkın delilidir. Banas iza hitabetmek cesaretini veren de budur. Size, müşterek dostumuz Jean-Richard Bloch'un sık sık «istidadın mesuliyeti» nden bahsedişini hatırlatmama müsaade ediniz. Müthiş kötülükler dünyayı tehdit ettiği zaman da, yazarın gizlenmek veya bu beni ilgilendirmiyor demek hakkına sahip olmadığını söylüyordu. Şimdiye kadar bu hususta düşüncelerinizi söylemediniz. Bana kalırsa atom silâhının yasak edilmesi hakkındaki talebe katılmalısınız: Bu bir partinin değil, beşerî vicdanın isteğidir.

Size hitabediyorum, J.-B. Priestley. Birbirimizi tanımıyoruz, fakat siz benim savaş sırasındaki makalelerimin ingilizce tercümesine bir ön söz yazmak nezaketini göstermiştiniz. Bu önsözde cinayetlerini işlemezden önce harp mücrimlerine karşı sesini yükseltmiş ve bunu yaparak bn cinayeti önlemeğe çalışmış olan» yazarı takdir ettiğinizi söylüyordunuz. Birkaç yıl önce Moskova'daydınız ve şüphesiz bizim okuyucularımızın ve tiyatro amatörlerimizin sizi iyi tanıdıklarını farkedecek kadar zaman bulmuşsunuzdur. Dünya Barış Kongresi'nden sonra Paris'ten döndüğüm zaman bana sizin çalışmalarımıza iştirak edip etmediğinizi sormuşlardı. Sizin yokluğunuzu onlara nasıl izah edeceğimi bilmiyordum. Paris'te bana sizin yorulmuş olduğunuz ve bu çeşit konferanların başarısına inanmadığınız söylenmişti. Ben de yorgunum, John-B. Priestley, birçok şeylerden dolayı yorgunum: Sizin önsöz yazmış olduğunuz kitapta tasvir etmiş olduğum savaştan ve şimdi, yalnız şahsi menfaatlerini düşünen insanların şu anda hazırladıklarından. Sizinle tamamiyle mutabıkım; romanlar ve piyesler yazmak, krongre ve konferanslarda nutuk söylemekten daha hoştur. Fakat okuyucularım önünde bana düşen mesuliyetten kaçınamam ve kendimde yorgun olmama rağmen size hitabediyorum. Şüpkesiz size beyannamemizin câniyane niyetler besliyenleri yollarından alıkoyacağını garanti edemem, ama size garanti ederim ki, eğer atom silâhına karşı müdahale etmez ve beyannamemizin altına imzanızı koymazsanız ne Moskova'daki okuyucularınız, ne de Londra ve New-York'takiler sizi affetmiyeceklerdir.

Size hitabediyorum, Erskin Caldwell. Almanlar bize hücum ettiği sırada Sovyetler Birliği'nde bulunuyordunuz. Şüphesiz, bizim tesadüfen nasıl aynı sığınakta yanyana geldiğimizi hatırlarsınız. Bu sırada caniler Moskova'yı bombardıman ediyorlardı. Enteresan şeyler anlattınız, güldünüz ve gece farkında kimadan geçti. Fakat o gece sadece gülmedinizdi, aynı zamanda nefret de duyuyordunuz. Bunu hatırlıyarak size hitabediyorum: Beyannamemizi imzalamalısınız. Amerikanın basit insanlarının çileleri üzerine çok güzel şeyler yazdınız. Bu insanları korkunç kötülüklerden kurtarmak bahismevzuu olduğu zaman uzak durabilir misiniz? Hiç bir şekilde sizden benim milletlerarası olayların asılları üzerindeki görüşlerimi paylaşmanızı istemiyorum: Genç bir adam değilim ve biliyorum ki bir yazarın fikri açık veya kapalı mektuplar vasıtasiyle değiştirilemez; onu ancak hayat değiştirebilir. Sizden başka şey istiyorum: Barış içindeki şehirlerin tahribini tasarlıyan adamları mahkûm ediniz. Eğer faşistlere karşı kendisini müdafaa eden Moskova'dan iyi hatırlar saklıyorsanız Moskova'yı düşünebilirsiniz. Ama bu zaruri değildir. Buna mukabil Amerikan şehirlerinin ve çocuklarının mukadderatını düşünmek vazifenizdir. Bana kalırsa beyannamemizi imzalamalısınız.

Size hitabediyorum, André Chamson. Sizinle uzun bir dostlukla bağlıyız. Siz muhasara altında ve kanlar içindeki Mardird'teydiniz. Barışa derinden bağlı ve savaştan nefret ediyordunuz. Fakat memleketiniz istilâ edilince mukavemet hareketine katıldınız, dövüştünüz. Beyannamemiz ayrı ayrı düşüncelerdeki Fransız yazarları tarafından imza-

(Devaı 9 uncu sahifede)

Dünya Milletleri [cut off]

Dünya Milletlerinin Barışın Kurulması Yolundaki Faaliyetleri

Kolumbiyada:

Dünya barış taraftarları daimî komitesinin Stokholmde karar altına aldığı atom silâhının yasak edilmesine dair olan çağrının altına Kolumbianın ileri gelen sanatkârları imzalarını koymuşlardır. Bu arada büyük millî fresk ressamı *Pedro Nel Gomez* ve meşhur muharrir *Fernando Gonzales* Liberal partinin millî komite azalarından *Dr. Jorge Uribe Marquez* Kolumbiyanın Meksika nezdinde büyük elçisi *Jorge Zolames*, Şair *Amaya Gonzales* ve Muhafazakâr Partinin faal azasından *Alberto Arbelas* çağrıyı imzalamışlardır.

★

Meksikada:

Meksikada atom silâhının yasak edilmesine dair olan çağrının altını imzalıyanlar arasında İspanyol generali *Jose Miaja*, eski bakanlardan *Nikolau d'Olver* vardır.

★

İsrailde:

İsrailde bir çok ilim adamları ve Yahudi üniversitesi profösörleri tarihî çağrıyı imzalamışlardır.

★

Cezairde:

Papaz Mouvert, hemşire Louise, Şeyh Baazzez-bir gazete sahibi-ve Cezair Meclisinin bir çok azası Stokholm çağrısına imzalamıştır.

★

Amerikada:

Şikago üniversitesi profösörlerinden *Carlsson*, İspanya katolik yazarlarından *Jose Bergamin* Stokholm çağrısını imza etmişlerdir.

Newyork'un zencilerle meskûn mıntıkası olan Harlem'inde zenci kadınlar sokak ortalarına masalar koyarak gelen geçen halkı Stokholm çağrısını imzaya davet etmektedirler.

★

Isviçrede:

İsviçrede Hırıstiyan Sosyalist gazetesi *Hugo Kramer*, sosyalist mebuslardan *Guessaz* ve Suter ve ünlü artist *Géa Augsbourg* çağrıyı imzalamışlardır.

Journal de Genéve gazetesi Stokholm çağrısını yayınlayarak bu çağrının altını imzalamaya davet etmiştir.

★

Lübnanda:

Lübnanda çağrının altını Müslüman Cemaati birliği, Şimalî Lübnan Metropoliteni *Theodocios Abon Riyocileh*, *Şeyh Mehmet Emin* ve *Şeyh Muhiddin Acuz* ve Arşimandrit *Yusuf Faraş* ve *Adil bey Osseyran* gibi ileri gelen politika adamları, *Kemal bey Şamun* ve Şeyh *Nadre İsa Kuri* gibi milletvekilleri imzalamışlardır.

● Lübnan barış taraftarları İngiliz filosunun Beyruta gönderilmesini protesto etmişler ve halkı barışı savunmaya çağırmışlardır.

★

Çekoslovakyada:

Şimdiye kadar dokuz buçuk milyon insan Çekoslovakyada Stokholm çağrısının altını imzalamıştır. Kampanya açık hava festivalleri ve barış ağacı dikme törenleri halinde memleketin her tarafında devam etmektedir.

★

Belçikada:

Halk Gençlik teşkilâtı Belçika halkını atom silâhının yasak edilmesine dair olan çağrının altına imza koymıya davet etmekte ve imza toplama kampanyasına girişmiş bulunmaktadır.

Anvers limanı dok işçileri birleşmiş sendikası ameleleri barış uğrunda mücadeleye çağırmış ve işçiler limana gelen harp malzemesi yüklü Amerikan gemilerini boşaltmamayı karar altına almışlardır.

★

ATOM T[cut off]

Yeni bir harb vukuunda, ileri ka[cut off] yurdumuzun en mamur ve en kal[cut off] olan ilk atom bombalarının hedefi [cut off]

Esas gaye olarak memleketimizde barış dâvasını savunan elinizdek[i] bu biricik derginin geçen sayısında, Japonyanın Hiroşima ve Nagasak[i] şehirleri gençlerinin atom bombasının yasak edilmesi için dünya gençlerine yaptıkları çağrıdan alınıp yayınlanan parçaları, okuyucularımız elbette gördüler. Nagasaki ve Hiroşima şehirleri bilindiği gibi atom bombasının o korkunç tahribatının tecrübesini yaşayan şehirlerdir. Japon gençleri, beşer[i] olduğu kadar elem verici olan çağrılarının bir yerine şöyle diyorlar: *«Ölüme kıl kadar mesafede kalan bizler, Hiroşima'nın bir alev denizi haline geldiğini gördük. Bütün şehir baştan başa yandı. Analar kucaklarında çocuklariyle öldüler. Atom bombası dünya yüzünde cehennemi yarattı. İki atom bombası yüzbinlerce kıymetli insan hayatını yoketti. Mesut yuvaları söndürdü, verimli toprakları kuruttu.»*

Bu cümlelerin içinde gizlenen fecaatin vüs'atini kavramak, bizim gib[i] atom bombasının o korkunç tecrübesini bizzat yaşamamış olan insanlar için belki de mümkün değildir. Fakat fen ve ilmin son derece ileri bir safhaya eriştiği yaşadığımız şu devirde, elde mevcut vesikalar ve yapılan tecrübelerden çıkan neticeler sayesinde ve mukayese yolu ile halka kâfi derecede malûmat vermek, onu iyi ve kötü şeylere dair haberdar etmek, istikbal[i] bekleyen falâketlerin önlenmesi için halkı uyarmak mümkündür ve elzemdir. Hele milletlerin mukadderatının diğer dünya milletlerinin mukadderatına sıkı sıkıya bağli bulunduğu bu devirde, halkın dünyada olup biten ve onu pek yakından alakadar eden şeylerden habersiz kalmasını, yahut da ona hakikatleri tahrif ederek, ters göstererek, gelecek felaketler karşısında hareketsiz ve uyuşuk bir durumda bırakılmasını güden sinsi propagandalar insanlığa ve millete karşı işlenmiş suçların en büyüğü sayılmak gerek. İşte atom bombası ve barış meselelerinde, bizim memleketin aydınları ve basın hemen hemen böyle bir vaziyettedirler. Hele basın, harp kışkırtıcılarının silâh tüccarlarının, genel olarak dünyayı tek bir pazar haline sokup muayyen ve mahdut bir sermayedarlar azınlığının keyfine ve haris menfaatlerine ram etmek istiyenler tarafından teşkilatlandırılan tek taraflı haber kaynaklarının sadık bir aynası ve sakşakcısı durumuna düşmüş olan Türk basını, büyük bir ekseriyetiyle, halkımıza karşı olan sorumluğunun gerekçelerinin tam aksine hareket etmektedir.

Memleketimizin ve halkımızın menfaatleri ve istikbali bakımından tarihimizin en nazik bir dönüm noktasında yaşamakta olduğumuz, dost düşman, kerkes tarafından kabul edilen bir gerçektir. Bu böyle ama, bu durum karşısında memleketimiz ve milletimize karşı olan mesuliyetini basınımız ve onun belli başlı yazarları nasıl karşılıyorlar?

Bu sualin cevabını vermek için «münevver» ve «okumuş» olmaya hiç de lüzum yok. Gazeteleri şöyle böyle gözden geçirebilen herkes bunun cevabını kolayca verebilir, hatta çoktan vermiştir de... Gazetelerin baş yazılarında, fıkralarında, haberlerinde, gün geçmez ki, harp kışkırtıcılığ[ı] bakımından, kalpleri burkan, korkunç olduğu kadar haris ve menfur bi[r] yazı çıkmış olmasın. Halkımız bunlara dair hükmünü vermiştir, bunun için de biz bu yazımızda misaller vererek konumuzu bu yola dökmek istemiyoruz. Kısaca şunu belirtelim: Basın ve onun yazarları, harpten ve atom bombasından bahsederken, bunların en ateşli taraftarları durumundadırlar ve kılları kıpırdamadan, bir oyuncağa dair konuşuyorlarmış gibi hareket ediyorlar. Oysaki hakikat bunun tam tersinedir. Harp ve atom bombası bilhassa Türkiyemiz ve halkımız için felaketlerin en büyüğüdür.

Japon gençlerinin yukarıda bahsettiğimiz çağrılarında basit cümleler içine sığdırdıkları korkunç hakikati, atom bombası üzerinde ihtisası olanla[r]

Fransada:

Köylerde, kasaba ve ve şehirlerde barış komitesi üyeleri kapı kapı dolaşarak Stokholm çağrısına imza toplamaktadırlar.

Paris dolaylarında 2 milyona yakın imza toplanmıştır. Bir çok illerin belediye konseyleri çağrıyı desteklemişlerdir. 250 belediye konseyi bu aradadır. Katolik ve Protestan papazları da halkla beraber Stokholm çağrısına imzalarını koyuyorlar. Tanınmış sinema artisti Maurice Chevolier şöyle demiştir:

...barışı Savunuyor!

...EHLİKESİ

...akol rolünde bulunacak olan sevgili ...balık şehir ve bölgeleri, patlıyacak ...olacaktır. Başta İstanbul olmak üzere

...rın kaleminden okumadan önce, sevgili vatandaşlarımızı memleketimizin bri harp vukuunda topun ağzına, daha doğrusu tabir caizse atom bombasının burnunda olduğu hakikatini kavramaya dâvet ediyoruz. Bilindiği ve basınımızca da öğünülerek itiraf edildiği gibi, Türkiyemiz bir harp vukuunda Amerikanın ileri bir karakolu rolünde bulunacaktır. İleri karakolun askerî dilde ne demek olduğunu, askerlik yapmış herkes bilir. Bu, bir fedaîler karakolu demektir. Bu karakolu savunanların canlarını kurtarabilmeleri bir mucize sayılır. İşte, yeni bir harp vukuunda, basınımızca öğünülerek benimsenen ileri karakol rolünde bulunacak olan sevgili yurdumuzun en mamur ve en kalabalık şehir ve bölgeleri; patlayacak olan ilk atom bombalarının hedefi olacaktır. Başta İstanbul olmak üzere. Bu atom bombalarını kimin atacağı bahis mevzuu değildir. Eğer şu günlerde milyonlarca insanın bütün dünyada büyük ve insan üstü gayretler ve fedakârlıklarla önünü almak istedikleri şey, yani atom bombasının yasak edilmesi ve bu bombayı ilk kullanacak devletin barp sııçlusu ilân edilmesi ve yargılanması yolundaki arzu, her şeye rağmen gerçekleşmez ve üçüncü dünya harbinde atom bombası kullanılırsa, memleketimiz coğrafî ve stratejik durumu bakımından ilk olarak atom bombasının tahribatına maruz kalacağa benzemektedir.

1945 yılında Hiroşima'da patlayan ilk atom bombasının tesirini uzman müşahitler şöyle tarif ediyorlar:

«Bombanın patlamasiyle bütün gökyüzünü bir anda muazzam bir şimşek kapladı ve gene anide 500 metre kutrunda şimşek aydınlığında bir ölüm güneşi peyda oldu. Bu güneşin ziya kudreti o kadar müthişdi ki, on kilometre uzaktan biraz fazlaca bakanlar, bir daha iyi olmamacasına kör oldular. Bu şimşek ziyasının teşekkülünden sonra müthiş bir fırtına kopdu ve biraz sonra, koca şehrin bir anda yıkılmasından hasıl olan korkunç bir gürültü etrafı kapladı. Harareti bir milyon dereceyi bulan bu ölüm güneşinin tesir sahasında kalan canlı, cansız, taş, toprak, su vesaire bütün cisimler bir kaç saniye içinde kızgın buhar haline geldiler. (Bu korkunç sıcaklık hakkında okuyucularımıza bir fikir verebilmek için şunu söyliyelim ki, bu sıcaklığı elde edebilmek için 100.000.000 ton kömür, yani Türkiye yıllık kömür istihasalinin takriben otuz mislinin yakılması lazımdır.) Bu ölüm güneşinin tesir sahasında bulunan bütün binalar yokolmuşlardır. Bombanın düştüğü yerden 2.5 kilometre kutrundaki bir dairenin içinde kalan bütün binalar, husule gelen müthiş bir tazyık neticesinde yıkıldılar. Bir milyon derecelik bu ölüm güneşinin hararetinden hasıl olan ve hava ve buhardan müteşekkil ve saatte 1000 kilometre sür'atte esen bir ölüm rüzgârı her tarafı kasıp kavurmuştur. Bombanın patlaması ile hasıl olan ve bir kaç ton radium'un radyo-aktivitesine tekabül eden radio-aktif zerreler, infilakdan haftalarca sonra dahi insanları zehirlemekte devam etmiştir.»

Mütehassısların müşahedelerine dayanan bu malumatın insana dehşet vermesine kâfi geldiği hususunda umarız ki herkes mutabıktır. Fakat iş bu kudarla da kalmıyor. Hiroşima felaketini bundan beş sene evvel yapılıp kullanılan atom bombası meydana getirmişti. Bu aralık atom bombası konusu üzerinde yapılan çalışmalar büyük mikyasta hızlandırıldı ve son derece verimli neticeler elde edildi. Amerika atom enerjisi komisyonu azalarından Mc. Cloy'un bildirdiğine göre; bugün, beş sene evvel Hiroşima'ya atılan bombadan on misli daha tesirli ve kudretlisi imal edilmiştir. Bu yeni bombanın yapacağı zararlar yanında Hiroşima felâketi solda sıfır kalacaktır.

Hiroşima'da mevcut 90.000 binadan 65.000 bina tamamiyle harap olmuş, 80.000 kişi ölmüş ve 70.000 kişi de yaralanmıştır. Hiroşima'ya atılan

(Devamı 12 nci sahifede)

On Altı Amerikalı, Birleşik Amerikayı İtham Ediyorlar

Mecburî askerlik aleyhtarı millî konseyin himayesi altında neşredilen bir raporda aralarındaki âlim Albert Einstein ve muharrir Louis Bromfield'in de bulunduğu 16 şahsiyet, Birleşik Amerikayı umumî silâhsızlanmayı samimiyetle istememek ve bu işe ancak sözde alâka göstermekle itham etmişlerdir.

Raporda şöyle denilmektedir:

Birleşmiş milletlerdeki resmî Amerikan temsilcileri silâhsızlanmayı arzu ettiklerini, fakat buna Rusyanın mâni olduğunu dünyaya ilân etmektedirler. Bununla beraber diğer memurlar bu yolda cesaret kırmak için ellerinden gelen her şeyi yapmaktadırlar. Birleşik Amerikada askerî bütçenin ehemmiyetine bağlı iktisadî mahiyette menfaatleri mevcuttur.

Rapörda, 5 noktayı ihtiva eden bir silâhsızlanma programı ileri sürülmektedir:

1 — Atom bombaları yapılmasının derhal durdurulması ve bomba stoklarının Birleşmiş Milletlere nakli.

2 — Her türlü kitle halinde istihsali meneden bir anlatma ile atom bombasının milletlerarası değil, millî mal olarak kabulü yolunda Sovyet teklifinin kabulü.

3 — Atom stoklarının milletlerarası teftişe tâbi tutulmasına dair Amerikan plânının kabulü.

4 — Milletlerarası kontrolün yürürlüğe girmesinden evvel veya sonra stokların imhası.

5 — Atom silâhlarının imhası ile müvazi gitmek üzere klâsik silâhların imhası.

—Ben çağrıyı imzalayanların listesine bir göz attıktan sonra şuna kani oldum ki Stokholm çağrısını imza etmek istemiyenler atom bombasını kullanmayı tasarlıyanlardır.

● Pariste 18 haziranda gençlik ve bahar günü kutlulanmış, ileri Fransız gençliği bugünü bütün Fransız halkının Stokholm çağrısını imzalaması şian altında kutlulamıştır.

● Cenubî Fransada Herault mıntıkasında Abbé Arnaud, 1914—1918 harbinde topuğundan yaralandığını ve harbin facialarını yakından tanıdığını dünyayı 3 üncü bir harpten korumanın tek yolunun Stokholm çağrısını imzalamak olduğunu söylemiş ve vatandaşlarını kitle halinde imzaya çağırmıştır. Hergün toplanan imzalar Fransız barış ve hürriyet taraftarları komiteleri tarafından bültenler halinde neşredilmektedir. Böyle bir listede 42,000 nufusu bulunan İvry şehrinden 43,000 imza toplanmış ve bu fazlalığın şehre başka taraflardan gelip giden ahalinin imza koymuş olmasından ileri geldiği anlaşılmıştır.

Connevilliers'den 24,000 imza toplanmıştır ki bu rakam kasabanın umumî nufusunun yüzde 95 ini teşkil etmektedir.

★

İtalyada:

Iesi bişopu (papaz) Folcineli ve Acqui bişopu Grosetto ve Pescia atom silâhının yasak edilmesine dair müessir vaizler vererek cemaatlerini tenvir ve irşad etmişlerdir. Napoli'nin dolaylarındaki kiliselerde de aynı mealde vaizler verilmiştir. Halen Bologna da 4500, Cenevo'da 3000, Bari'de 1000 ve diğer birçok şehirlerde binlerce barış komiteleri faaliyette bulunmaktadır.

● Yetmiş bir beynelmilel koşucu Stokholm çağrısının altını imzalamışlar ve atom bombasının yasak edilmesini dolaştıkları bütün yerlerdeki halka anlatmak için İtalya turuna çıkmışlardır. Bunlar arasında Koblet, Kobiç, Magni, Apo Lazarides ve Nello Lauredi vardır.

Milanoda 77 ressam barış çağrısını imzalamışlardır. Yine Milanoda yüzbinden fazla imza toplanmış Romada 102bin ve Loghorn'da elli bin imza kampanyanın açılmasından bir iki gün sonra toplanmıştır.

● Bir çok İtalyan şehirlerinin belediye reisleri bütün dünya şehirlerinin belediye reislerine hitaben bir mesaj yayınlamışlar ve onları belediyeleri dahilinde yaşıyan hemşerilerini Stokholm çağrısının altına imza koymaya davet etmelerini istemişlerdir. Devamı 11 neide

Maksim Gorki Amerika'da

Bir Amerikan Mecmuasının Sorularına Cevap Veriyor.

«Memleketiniz Amerikaya karşı bir kin besliyor mu? Ve Amerika medeniyeti hakkında ne düşünüyorsunuz?» diye soruyorsunuz:

Amerikan tarzında devâsâ bir mübalâğa ve ifrat var, bu hal böyle suallerin bu şekilde sorulmasında bile mevcut. Ben şahsen kendimi, yalnızca «para kazanmak» için bu cinsten sualler sormağa muktedir bir Avrupalı olarak göremem. Müsaade ederseniz sorularınız için şunu söyliyeyim: Memleketimin 150 milyon vatandaşı adına konuşmağa hakkım yoktur. Kaldı ki onlara memleketiniz hakkında ne düşündüklerini sormanın imkânsızlığı içinde bulunmaktayım.

Zannederim ki kapitalistlerinizin kanla dolârlar yaptıkları memleketlerde; Filipinlerde, Güney Amerika cumhuriyetlerinde, Çinde, hattâ B. A. D. de ikamet eden on milyon zenci arasında dahi size, kendi milleti adına şöyle diyebilecek bir tek mâkul adam bulunamaz: «Evet, benim memleketim, benim milletim, Amerikadan, onun bütün halkından, milyarderlerinden olduğu kadar işçilerinden de, beyazlarından olduğu kadar siyahlarından da nefret ediyor; kadınlarından ve çocuklarından; tarlalarından, nehirlerinden ve ormanlarından; hayvanlarından ve kuşlarından, memleketinizin mazisinden ve halinden; ilminden ve bilginlerinden, harikulâde tekniğinden; Edison, Luther Burbank, Edgar Poe, Walt Whitman, Washington, Lincoln, Thedore Dreiser, O'Neill, Sherwood Anderson'dan, bütün hünerli yazarlarından, takdire şayan romantik Bret Harte'dan, nükte üstadı Jack London'dan nefret ediyor; Thoreau'dan, Emorson'dan ve B. A. D. yi teşkil eden her şeyden ve orada yaşayan herkesten nefret ediyor.»

Ümit ederim ki suallerinize; insanlarınızdan ve kültürünüzden bu derece nefret ederek, bu kadar delice cevap verebilecek bir aptalın bulunabileceğini beklemiyorsunuz.

Fakat haddizatında sizin Amerikan medeniyeti diye isimlendirdiğiniz şey, şimdiye kadar bende ne sempati uyandırdı, ne de uyandırabilir, Düşünüyorum ki, sizin medeniyetiniz dünmızdaki en korkunç medeniyettir. Zira o, Avrupa medeniyetinin bütün karışıklığının ve utanç verici manevî perişanlığının devâsâ bir mübalağasıdır. Avrupa, devlet sınıfı yapısının (mahiyeti icabı) sinizmi tarafından yeter derecede ve fecî bir şekilde ifsat edilmiştir. Bununla beraber, gene de Avrupada, sizin memleketinizin dejenere bir hale gelmesini temin eden milyarder ve milyonerlerinizin mevcudiyeti gibi bu kadar muzır ve bu kadar gayrı makul bir hadisenin varlığının zuhuru imkânsızdır. Şüphesiz Boston'da, zengin ailelere mensup iki haylaz çocuk tarafından, diğer bir çocuğun sırf merak yüzünden öldürüldüğünü hatırlarsınız? Sizin memleketinizde «snobizm» yüzünden, merak yüzünden buna benzer daha ne kadar cinayet işleniyor? Gerçi Avrupa da, haklardan mahrum edilmiş müdafaasız vatandaşlarıyla öğünebilir; fakat gene de Sacco ve Vanzetti'nin katilleri gibi bir rezalete henüz erişemedi. Fransada da «Dreyfüs dâvası» gibi iğrenç bir vakıa oldu, fakat bu memlekette, Emile Zola ve Anatole France, mâsumun müdafaasını üzerlerine aldılar ve arkalarından binlerce insanı sürüklediler. Almanyada harpten sonra Ku-Klux-klan tipinde bir cinayet teşkilâtı kuruldu, fakat yakalandı ve mahkûm edildi. Bunlar sizin âdetiniz değil. Ku- Klux- Klan, zencilere hakaret ediyor, onları hayasızca öldürüyor, ve devletinizin idarecileri bütün bunları cezasız bıraktıkları halde, on nispette sosyalist işçilerin faaliyetini tenkil ediyorlar.

Avrupa, «Zencilere zulüm» gibi bu kadar iğrenç bir hâdiseyi tanımıyor. Mamafih o da utanç verici başka bir hastalığa müptelâ: antisemitizm (yahudi aleyhtarlığı), esasen bu hastalık Amerikada da vardır.

Cinayet vakaları Avrupada gittikçe artmaktadır. Mamafih Avrupa gene de (sizin gazetelerinizin mütalâalarına göre) her türlü hürriyete zarar veren, bombalar ve tabancalarla silâhlanmış haydutların bulunduğu; bankaların ve borsaların en çok olduğu Şikago'da geçen hâdiselerin seviyesine erişememiştir. Memleketinizdeki kuru rejimin sebep olduğu harpler Avrupada hiç anlaşılamamaktadır. Ve gene Avrupada, İngiliz klâsik eserlerini merasimle yakan Şikago belediye reisi gibi bir belediye reisi de anlaşılamamaktadır.

Bernard Shaw'a herhangi başka bir memleketten (Nation'un muharriri Villard'ın Amerikaya davet edilişi gibi) istihzalı bir davet gelmiş olsaydı; kendinde buna cevap verebilme hakkını eminim bulamazdı.

Emperyalistler müstekreh ve gayri insanî bir cins teşkil ederler, fakat sizinkiler hepsinden beterdirler. Onlar paraya bir türlü doyamamaktadırlar. Ben, kendime göre «businessman» (iş adamı) kelimesini manyak diye tercüme ederim.

Biraz düşünün, bütün bunlar ne kadar aptalca ve alçakça şeyler: Güzelleştirmek ve zenginleştirmek için o kadar zahmet çektiğimiz harikulâde dünyamız para kazanmaktan başka hiç bir şey yapmasını bilmeyen insanların teşkil ettiği en adi bir topluluğun hayasız ellerinde. Bu kalın kafalı adamlar, kültürü (ikinci tabiat) yaratan alimlerin, teknisyenlerin, şairlerin, işçilerin kanı ve beyni olan yaratıcı kudreti: yuvarlak bir sarı madene ve bir çek tomarına değişiyorlar.

Emperyalistler, paradan başka ne yarattılar? Kendilerini muhakkak surette mahvedecek, fakat onlarla beraber bir çok kültürel kıymeti de yok edebilecek bedbinliği, kıskançlığı açgözlülüğü ve kini., Marazî bir şekilde büyüyen medeniyetiniz, sizi en berbat trajedilerle tehdit ediyor.

Bana kalırsa, ben şu fikirdeyim: Gerçek medeniyetin ve kültürün sür'atle inkişafı; siyasî iktidarın, başkalarının sırtından yaşıyan parazitlere değil, tamamen çalışan halka ait olması şartiyle kabildir. Bu, sosyal meselenin gayet insani bir hal şeklidir ve bu hal şekli; optimizmin en saf şeklinden başka bir şey olmıyan «Amerikan idealizmi'nin mutlak neticesi olacaktır. İnsanlar umumiyetle, «halk tarihi» ni vasıflandıran şeylerin dramlar ve trajediler olduğunun hâlâ cahilidirler.

Maksim Gorki'nin ölümünün 14 üncü yıl dönümü

Dünya halklarının ve barışın en büyük yazarlarından Maxim Gorki'nin 14 üncü ölüm yıldönümü 18 haziran 1950 de kutlulanmıştır. Eserleri bütün dünya dillerine çevrilmiş ve defalarca basılmış olan, Alaskadan Cenup kutbuna kadar yeryüzünde okuma yazma bilen bütün insanların tanıdığı Gorki halk sanatının ölmez örneklerini vermişti, eserleri 69 muhtelif dilde 52,000,000 nüsha basılmıştır. Gorki'yi anma töreni dünyanın bütün barış sever muhitlerinde hararetle kutlulanmıştır.

Neden Sosyalizm?

İstihsali cemiyetlerin ihtiyaçlarına uyduran planlı bir ekonomi, çalışabilenler arasında işi taksim eder ve her insana, her erkeğe, her kadına, her çocuğa yaşama imkânını temin eder.

Yazan: A. Einstein

(Bu yazının birinci kısmı 4 üncü sayıda çıkmıştır)

Daha yukarıda söylediğim gibi, insanın biyolojik yapısı pratik olarak değişmez. Son asırların teknoloji ve demografi tekâmülleri değişmeyen şartlar meydana getirmiştir. Nisbeten kalabalık ve yerleşmiş halk kitlelerinde, hayatlarını temin için icap eden muayyen mahsuller için, son haddini bulmuş bir iş bölümü ve fevkalâde merkezileştirilmiş bir istihsal mekanizması muhakkak lazımdır. Fertlerin veya nisbeten küçük grupların kendi kendilerine kifayet edebildiği zamanlar bu gün bize masal gibi gelir. Ve tamamile kaybolmuştur. Bugün insaniyetin bir istihsal ve istihlak birliği (komunotesi) teşkil ettiğini söylemek pek hafif bir mubalağa olur.

Burada, zamanımızın krizinin asıl sebebinin benim nazarımda ne olduğunu kısaca söyliyebilirim: Bu sebep fert ile cemiyet arasındaki münasebetlere bağlıdır. Fert, cemiyete karşı olan bağlılığını her zamandan fazla idrak etmektedir. Fakat bu bağlılığın organik bir iyilik, koruyucu bir kuvvet olarak değil de, aksine tabii haklarına, hatta iktisadî mevcudiyetine karşı bir tehdit olarak idrak ediyor. Hatta, cemiyet içindeki durumu öyle ki, tabiatının egoist meyilleri gitgide kuvvetleniyor, ve tabiatile daha zayıf olan içtimai meyilleri gitgide zayıflıyor. Cemiyet içindeki durumları ne olursa olsun bütün insanlar bu zayıflama prosesünden (gidişatından) istirap çekmektedir. Farkında olmıyarak kendi egoizmalarının esiri olarak, kendilerini yalnız, güçlüksüz yaşamak zevkinden mahrum, tehlikede hissediyorlar. İnsan bu kısa ve tehlikeli hayata kendini cemiyete vakfederek mana verebiliyor.

Zamanımızın kapitalist cemiyetindeki iktisadî anarşi bence felaketin asıl sebebidir. Kollektif çalışmalarını birbirinden çalmaya uğraşan muazzam bir müstahsil kominitesi karşısındayız. Kuvvet sayesinde değilse de, umumiyetle kanunun vazettiği kaidelere uyarak - Bu bakımdan istihsal imkânlarının - (yani istihlak malları olduğu kadar ilave - sermayeyi temin için icabeden bütün istihsal kabiliyeti -) kanunen ve umumiyetle bir kaç muayyen ferdin hususî mülkiyetini teşkil ettiğini anlamak mühimdir.

Meseleyi daha kolay bir şekilde vazetmek için aşağıdaki izahlarda, istihsal imkâmlarının mülkiyetine iştirak etmeyenler için «çalışan», «işçi» tabirini kullanacağım - bu tabirin umumiyetle kullanış tarzı bu manaya gelmemektedir. İstihsal imkânlarının maliki, çalışan iş kuvvetini ele geçireeck vaziyettedir; bu istihsal imkânlarını harekete geçiren «çalışan» unsur kapitalistin malı olan yeni mallar meydana getiriyor. Bu prosesüste, bu gidişatta en mühim nokta, çalışanın meydana getirdiği ile aldığı ücret arasındaki nisbettir. (bu iki faktör hakiki kıymet olarak ifade edilerek) iş mukavelesinin «serbest» olduğu nisbette, çalışanın aldığı ücret, meydana getirdiği malların hakiki kıymeti ile değil. Minima (asgari ihtiyaçları ve kapitalistlerin iş arayan işçilerin sayısına nisbeten işçi ihtiyaçlarına göre tesbit edilmektedir Nazari olarak bile, işçinin ücreti istihsal ettiği malın kıymetile tayin edilmemektedir. Bunu iyice anlamak lâzımdır.

Kapitalistler arasındaki rekabet, nisbeten de teknik tekâmül yüzünden ve işin gittikçe artan taksimi en ufakların aleyhine olarak muazzam istihsal birliklerinin teşekkülü mümkün kıldığı için hususî sermaye bir kaç kişi arasında kalmaya doğru gidiyor. Bu tekâmülün neticesi, ezici kudreti demokratik bir şekilde teşkilatlandırılmış siyasî bir cemiyet tarafından bile hudutlandırılamayan hususî sermayenin oligarşisi oluyor: filhakika siyasî meclislerin azaları siyasî partiler tarafından seçiliyor. ve bu partilerde hususî kapitalistler tarafından para ile satın alınıyor. Yahut da herhangi başka bir şekilde tesirleri altında kalıyor; ve bu hususî kapitalistler neticede teşri organları seçmen kütlesinden ayırmaya çalışıyor netice olarak, halkın temsilcileri halkın imtiyassız kütlelerinin menfaatlerini kafi derecede korumamaktadırlar. Bu gün hususî sermayedarlar doğrudan doğruya olsun, bilvasıta olsun, başlıca yayma kaynaklarını kontrol etmektedirler. (neşriyat, radyo, millî eğitim). Neticede, fert olarak vatandaş için objektif bir kanaate varmak ve siyasî haklarını akıllı bir şekilde kullanmak zordur, hatta umumiyetle imkânsızdır.

Demek oluyor ki sermayenin hususî mülkiyeti üzerine kurulmuş bir iktisadî sistemde, vaziyeti iki büyük prensip hülâsa ediyor: istihsal kuvvetleri (sermaye) bazı kimselerin malıdır, ve malikler istedikleri gibi onu kullanabilir. Bir de iş akdı serbesttir.

İstihsal işi, menfaat, kâr için yapılıyor, kullanış için değil: Çalışabilen ve çalışmak isteyenler için daima iş bulmayı temin eden kanun yoktur; aşağı yukarı her yerde, bir «işsiz ordusu» na tesadüf ediliyor; işçi daima işini kaybetmek korkusu içinde yaşıyor. İşsizler ve az ücret alan işçiler, kâr temin eden bir pazar teşkil etmedikleri için, istihlâk mallarının istihsalinde bir azalma meydana geliyor, ve du vaziyetten büyük izdiraplar doğmaktadır. Teknik ilerlemeler herkes için işin yükünü hafifletmekten ziyade daha çok işsizliği artırmaktadır. Kâr gayesi, sermayedarlar arasındaki rekabeti ilâve edince, gitgide daha ciddi krizlere sebep olan, sermayenin kullanışı ve artışında bir muvazenesizlik meydana getiriyor. Hudutsuz rekabet muazzam bir iş ziyanına ve yukarıda bahsettiğim, fertlerin içtimai idrakının kaybolmasına sebebiyet vermektedir.

Bu fertlerin içtimai eksikliği bence kapitalizmin en yüksek fenalığıdır. Bütün eğitim sistemimiz bu fenalığın tesiri altındadır. Talebe müsabakalarda mvvaffak olmak mecburiyetini mütemadiyen aklında taşımakta, kendisine yarınki mesleğine en iyi hazırlık olarak kâr getiren mnvaffakiyetlere tapmak lüzumu öğretilmektedir.

Bu ciddi mahzurların ortadan kalkması için bir tek çare bulunduğuna kaniyim: O da içtimai gayeleri olan bir eğitim sistemiyle sosyalist bir iktisadın kuruluşudur. Böyle bir iktisat sisteminde istihsal vasıtaları cemiyetin malıdır ve bu plana göre kullanılmaktadır. İstihsali cemiyetin ihtiyaçlarına uyduran planlı bir ekonomi çalışabilenler arasında işi taksim eder ve her insana, her erkeğe her kadına, her çocuğa, yaşama imkânını temin eder. Ferdin yetiştirilmesi, doğuştan olan istidatlarını inkişaf ettirmekle beraber, bu günkü cemiyette olduğu gibi, ancak kudreti ve muvaffakiyeti ön planda tutacağına, kendisinde benzerlerine karşı mesuliyet hissini inkişaf ettirmeye çalışır.

Bununla beraber yanlış plânlı bir iktisat ile sosyalizmin meydana gelmediğini unutmamak lâzımdır; planlı bir iktisat ferdin mutlak esareti ile bir arada olabilir: Sosyalizmin tam tahakkuku son derece müşkül sosyal ve politik bir kaç meselenin hallini intaç eder: siyasî ve iktisadî gitgide artan merkezleşme karşısında, birokrasinin hudutsuz olarak hüküm sürmesine nasıl mani olunabilir? Ferdin hakları nasıl muhafaza edilebilir ve bürokrasinin nufuzuna karşı nasıl bir demokratik muvazene unsuru bulunabilir?

İşte açık olarak sosyalizmin gayeleri ve meseleleri, işte bizim istihsal devremizde şart olan şeyler.

Batılı yazarlara açık mektup

(Baş tarafı 5 inci sahifede)

landı: Martin-Chauffier'nin imzası Aragon'unkinin yanındadır. Bu beyannameyi imzalıyabilir misiniz?

Okuyucularımız sizin romanlarınızı tanıyor; onlar sizin, faşistlerin Fransa'da sebep oldukları kötülükleri tasvir eden «Mucizeler kuyusu» adlı eserinizi tanıyorlar. Ben eminim. ki siz bâzı diplomatlara veya politikacılara bağlı olan kahramanlarınızdan daha değerlisiniz. Siz sanati seviyor ve geçmişin eserlerini kurtarmak için birçok şeyler yapıyorsunuz. Şu günlerde dünyanın öbür ucunda çıkan bâzı gazeteler «bir üstün-bombanın atılması halinde Paris'ten ne kalacağı» hakkında makaleler yayınlıyorlar, Bu makaleler ne Louvre'dan, ne Notre-Dame'dan, ne Bibliothèque Nationale'den ne de müdürü bulunduğunuz Petit-Palais müzesi'nden hiçbir eser kalmıyacağını ileri sürüyorlar. Şu anda bu makalelerdeki gerçekle palavranın nispetlerini tartacak değilim. Farzedelim ki mücrimler Paris'i tahribedebilirler; fakat siz de benim kadar iyi bilirsiniz ki onu inşaya muktedir değillerdir. Bunun için yüzyıllarca çalışma ve bir milletin yaratıcı dehası lâzım gelecektir. Bombaları ve üstün-bombaları öven insanlara karşı sesinizi yükselteceğinize inanıyorum. Barışı korumak, Paris'in eski âbidelerini ve Cévennes'in çocuklarını kurtarmak istiyeceksiniz. Beyannameyi imzalıyacağınıza eminim.

Size hitabediyorum, John Steinbeck. Bana harbe delâlet eden sisleri dağıtmak gerektiğini söylemiştiniz. Bir zamanlar memleketimizi ziyaret etmiş ve seyahatinize dair bir kitap yazmıştınız. Bu kitapta, Amerikalıları harbe delâlet eden sisleri meydana getirmekle itham eden bir Sovyet piyesini beğenmediğinizi söylüyordunuz. Bu size ait mese. Size, S. S. C. B. hakkındaki kitabınızı sevmediğimi söylerek cevap verebilirim. Bana biraz sathi ve önemsiz birşey gibi geldi. Bana derin ve önemli gözüken «Farelere ve insanlara dair» ve «Gazap üzümleri» eserleri yazarından başka birşey bekliyordum. Fakat kitapların ve piyeslerin tenkidine girişmek niyetinde değilim. Siz Sovyet halkının harp istemediğini müşahede ettiniz ve yazdınız. Bana öyle geliyor ki, Amerika halkı da harp istemiyor. Bundan dolayıdır ki, zenginlikleri-ni atom bombasiyle oynanan tehlikeli ve câniyane oyun sayesinde elde etmiş bir avuç insana karşı vaziyet almanızı teklif ediyorum. Vazifenizden kaçınmıyacağınızı ümidediyorum.

Size hitabediyorum, Alberto Moravia. Siz güzel bir kitap olan «Kayıtsızlar»ı yazdınız ve orada, diğer kitaplarınızda olduğu gibi, İtalya'nın basit insadlarının kaderlerine karşı kayıtsız olmaktan uzak olduğunuzu gösterdiniz. Sizinle, her birimiz kendi görüşünü müdafaa ederek, Roma'da birçok şeyler münakaşa etmiştik. Fakat birşey üzerinde mutabıktık: Savaşın önüne geçmek hususunda. Eğer kitaplarınızı anladımsa, eğer sizi iyi anladımsa hiç şüphesiz atom silâhına karşı yöneltilen beyannamenin altını imzalıyacaksınız.

Batının tanınmış yazarları, fikirleriniz ne olursa olsun, sizin hepinize hitabediyorum, Korkunç bir telikenin bütün insanları, bütün milletleri, bütün kültürü tehdit ettiği sırada susmakta devam edemezsiniz. Beyannamemizde duvarcıların ve dökümcülerin, dokumacıların ve bağcıların, çiftçilerin ve öğretmenlerin, mühendislerin ve ziraatçilerin imzaları var. Sıranızı kaçıramazsınız: Yazarlar öbürkülerin önünden gitmelidirler. «İnsanlığın şuuru» denilenlerin sesi çok yüksek ve tam mânasiyle net çıkmalıdır. Birçok şeyler sizin yazdıklarınızdan hoşlanmamamı icabettirebilir. Sovyet yazarlarının eserlerini tenkidedebilir veya reddedebilirsiniz. Fakat barış bize olduğu kadar size de lâzımdır. O, bütün milletlere lâzımdır; sanata lâzımdır. Ben Batının en iyi romancılarının insanlığına inanmakta devam etmek istiyorum. Benim itimadım binlerce okuyucu tarafından paylaşılmaktadır. Ve siz onları aldatmamalısınız. Ayağa kalkmalı ve şu basit, sâkin ve ciddi kelimeleri söylemelisiniz: Atom bombasının yasak edilmesi; milyonlarca insanın katlini haber verenlere ihtar; analara, bütün şehirlere ve bütün çocuklara sulh!

İlya EHRENBOURG

Amerikan emperyalizmi bir hayal midir ?

4

Amerikan emperyalizmi ve geri memleketlerdeki işçilerin durumu

[Bundan evvelki yazılar 3, 4, 5 inci sayılarımızda çıkmıştır.]

Küba, Meksika, Orta ve Güney Amerikayı ele geçiren Amerikan sermayedarları bu memleketlerde çok miktarda topraksız, mülksüz işçi bulamadılar. Bu memleketlerde ki köylü sınıfı çoğu iptidaî bir halde küçük ârâzi parçaları üzerinde çalışıp yaşamakta idiler. Meselâ Meksikada köyde yaşayan nufusun yarısından fazlası ırgattı. Şilide toprağın yarısından fazlasını ortakçılar işliyordu.

Bu memleketlerin hepsinde de toprağından ayrılmış, iş arayan, şehirdeki fabrikalarda çalışmağa mecbur kalmış işçi adedi pek azdı.

Bu memleketlere giren Amerikan sermayedarları evvelâ geniş topraklar satın aldılar. Topraklarını bu suretle kaybeden köylü gündelikçi işçi olmak zorunda kaldı.

Meselâ bugün Kûbada ekilebilen ârâzinin yüzde 90'ı Amerikalıların elindedir. Kûbanın eski toprak sahibi köylüleri arazilerini elden çıkarmışlar ve gündelikçi olmak zorun da kalmışlardır.

Amerikalılar 1917 yılında Hayti devletine yaptıkları bir müdahale neticesinde yerli hükûmete yabancıların ârâzi satın alma hakkını tanıtmışlardır.

Meksikada şahıslar elinde bulunan ârâzinin beşte biri yabancı şahıs ve şirketlerin elindedir.

Amerikalıların işlettiği madenlerde, Petrol kuyularında, ziraat işletmelerinde, inşaat işlerinde işçiler İspanyollar ve Portekizliler zamanından kalma esaret usulleri ile çalışdırılır. İşçilere az gündelik verilir. İşçiler için yapılan kamplarda kantinler işletilir ve işçi bütün hayatı boyunca borç altında tutulur.

Beri taraftan köylü de dünya piyasasının bir kaç mahsulüne ve dolayısile Amerikadaki bir kaç büyük şirkete bağlanmıştır. Meselâ Küba yalnız şeker istihsal eder. 1929 da buhran olduğu zaman Kûbada hayat birdenbire durdu. Yüzbinlerce Kûbalı işsiz kaldı.

Yerli hükûmet ise yabancı sermayedarlara borçlu olduğu için bu gibi hallerde umumiyetle bir şey yapamaz.

Yerli halk emperyalistlerin bu sömürmelerine karşı sık sık isyan eder. Bu isyanların en meşhuru Kolombiyada United Fruit şirketinin ziraat işletmesinde 1928 yılında vuku'a gelen grevdir. Bu grevde şirket tahminen 200 ilâ 1400 arasında grevci öldürmüştür.

Çin :

Amerika 1899 da Filipin adalarına ayak bastığı zaman büyük devletlere sert bir nota verdi ve Çinde Amerikan menfaatleri için de Açık kapı «yani serbest ticaret» prensibinin tatbik edilmesini istedi.

Büyük devletler, Japonya, Çarlık Rusyası, İngiltere, Almanya ve Fransa büyük imtiyazlar elde etmişler ve Çini bir çok "imtiyazlı bölgeler„e bölmüşlerdi. Amerika da, geç kalmadan bunlara katılmak, hiç olmazsa İngiltere kadar imtiyaz elde etmek istiyordu.

Amerikan hükümetinin notasından sonra Çinde Mançu hanedanına karşı bir isyan patladı. İmparatoriçe Dowagar bu ihtilali ustaca bir şekilde yabancılara karşı çevirmeğe muvaffak oldu.

Amerika o zamana kadar Çinle ticaret yapan memleketlere rekabet etmek için dostça bir siyaset takib etmişti. Halbuki Çinden açık kapı siyasetini istemesi bu dostluğu bozmuştu. İhtilalciler bu yüzden Amerikalılara da hücum ettiler. Amerika hükümeti diğer devletlerle beraber Çin sularına harp gemileri gönderdi. Ogünden itibaren Amerikalılar Peking de, Tientisin'de ve hatta Şanghayda deniz kuvveti bulundurmağa başladı. Amerika gemileri Çin limanlarında, nehirlerinde karakol gezdi. Amerikalılar Şanghayda küçük bir filo dahi teşkil ettiler.

Diğer devletler Amerikanın teklifini ancak 1909 senesinde, kabul ettiler. Hukuang demiryolunun inşası için Çin hükümetine verilecek borç paraya Amerika da davet edildi. Morgan bankasının iştirâk ettiği müzakereler 1911 yılında nihayet buldu. Her devletin müsavi derecede malzeme vermesi kararlaştırıldı. Ticarî bir mukavele gibi görülen bu anlaşmanın arkasında gizli siyasi maksatlar vardı. Netekim Amerika Cumhur Başkanı Amerikan hükûmetinin müzakereleri artık desteklemediğini söyler söy lemez anlaşma da fesholdu. Amerikalılar Çinden tekrar çekildiler ve meydanı diğer devletlere bıraktılar.

Birinci dünya harbinden sonra Amerikan İngiliz ve Japon bankerleri birleşerek malî bir birlik "Konsorsiyom„ teşkil ettiler ve bâdema Çine verilecek her hangi bir borcu aralarında taksim etmeği kararlaştırdılar.

İkinci dünya harbinden evvel Çindeki yabancı sermayenin çoğu İngiliz ve Japon sermayedarlarına ait bulunmakla beraber Amerikan sermayesi de bir hayli artmıştı. 1930 da Amerikanın Çindeki sermayesi 200 milyon dolardı. Bu miktar diğer yabancı sermayelerin yüzde 10 unu teşkil ediyordu. Büyük bir kısmı Standart Oil'e ve Morgan Bankasının Şanghaydaki tesislerine aittir.

Bundan sonra Çankayşek hükûmetine yapılan ikrazlar devri başlar. Büyük devletler harpten evvel Çankayşeke para vermek için adeta birbirlerile yarış ediyorlardı. Bu ikrazların akibetini sonraki bahislerde göreceğiz

(Devamı var)

Demagojilere rağmen dünya milletleri barışın kurulması yolunda

3 ncü bir dünya harbi kopartmakta yüzde yüz menfaatı bulunan çevreler ve bunların dünyada sürekli harp ve tethiş havası yaratmakla vazifeli - harp kundakçısı-basını, dünya milletlerinin toptan barış isteğive bu uğurda bir araya gelerek aktif olarak savaşa katılması karşısında bir kere daha bozguna uğradılar.

Onlar barışı baltalamıya; ve atom silâhının yasak edilmesine dair olan muazzam imza kampanyasını her zaman yapageldikleri entrika, iftira ve tezvirlerle örtbas etmiye boşuna yelteniyorlar. Siyasî, iktisadî, dinî inanışı ne olursa olsun; hangi milletten ve hangi mesleğe mensup bulunursa bulunsun dünya halkları temellî ve sağlam olarak Barışı kurmak ve kendi sayılarına nazaran ancakbir avuç tutan harp kundakçılarının çanına ot tıkamak için el ele vermiş bulunuyor.

Bir yandan insanları bir anda mahvedecek seri halinde korkunç harp silâhları yaparken, öte taraftan sömürgecilik savaşlarını açıktan açığa yürütüp, iktisadî ve kültürel alanlarda geri kalmış milletlere yardım (!) maskesi altında kurtuluş mücadelelerini boğan ve emperyalist emelleri açık olanların kendilerine hâlâ hâmî süsü vermeleri katmerli bir demagojiden başka nedir?

Dünya milletlerini, iktisadî, siyasî tam bir esaret altına almıya çabalıyan ve siyanet meleği tülü içinden ezrail ve şeytan şahsiyetleri görünen çevreler entrikalarını devam ettirebilmek için tek çıkar yolları olan harb patlatmıya uğraşırlarken, karşılarında birleşmiş ve barışın kurulması meselesinde anlaşmış dünya milletlerini ve halk kitlelerini bnlacaklardır. Medeniyetimizin ve insanlık âleminin bekası için tek garanti de işte budur. Dünya barış taraftarları, daima uyanık bulunduklarını ve harp kışkırtıcılarının en ufak kımıldanışında başlarını ezecek kudret ve çoğunluğa sahip olduklarını belirtmek; halklar arasındaki kardeşlik ve samimiyeti gittikçe geliştirmek, dünya milletlerinin bir birini tanıyıp sevmelerini sağlamak ve durmadan, dinlenmeden çalışmak zorundadırlar.

Dünya milletleri ve halk kitlelerinin, harbı ancak kendilerinin el ele vermek suretile önliyebileceklerini kavraması ve barış davasına aktif olarak katılması gerektir.

Harp kışkırtıcılığı ve barış düşmanlığından yana çok meş'um bir şöhreti olan bizim basımımız dünya barış taraftarlarının gün geçtikçe sayıları kabaran ve yeryüzünde yaşayan tekmil halklarını; dilleri, deri renkleri, kültür ve inanışları ne olursa olsun bütün dünya milletlerini kucaklıyan muazzam barış hareketini halkımıza duyurmamak veya olduğundan başka türlü göstermek için elinden geleni yapmaktadır. Milletlerin arasına fesat tohumları saçan - harp kışkırtıcı kampın gazete ve mecmua tröstleri tarafından tertiplenmiş - haber ve tefrikalarını aralıksız olarak yayınlıyan bu çarpık, halk düşmanı neşriyat vasıtalarımız bizi emperyalist kampın dümen suyuna kaptırıp korkunç ve karanlık bir uçuruma doğru olanca gayretleri ile sürüklemektedir. Zaten uzun yıllar Faşizmi kendine bayrak edinmiş eski Nazi kalıntılarının şimdi demokrat kesilip

(Devamı 11 inci sahifede)

BARIŞ İÇİN SAVAŞ

(Baştarafı 3 üncü sayfada)

Büyük şair Nâzım Hikmetin serbestbırakılması için bazı şahısların, gurupların, teşekküllerin açmış oldukları imza toplama kampanyası sırasında sokak başlarında pusu kurmuş sivil ve resmi şahısların işgüzarlıkları, imza toplıyanlar hakkında reva görülen kanunsuz ve çirkin hareketleri hazırlayan havanın tamamiyle değiştiğine inanmak zordur. O zamandanberi nelerin değiştiğini yeni hükûmetin programı kâfi derecede anlatmadıysa olaylar gösterecektir. Fakat şartlar ne olursa olsun barış uğrunda savaş durmayacaktır. Türk milletinin varlığı, hayati menfaatleri barışı ve onun uğrunda mücadeleyi zaruri kılan ilk ve son şarttır.

Barış

Dünya milletlerinin barışın kurulması yolundaki faaliyetleri

Baş tarafı orta sahifede

● Torinoda Fiat fabrikalarındaki işçiler arasında Stokholm çağrısının altına imza toplama kampanyası bütün hızıyla devam etmektedir.

★

Polonyada:

Polonyada barış taraftarları Stokholm çağrısının altına şimdiye kadar 17.000.000 dan fazla imza toplanmıştır. Bu muazzam mücadeleye bütün Polonya halkıyla beraber katolik ve diğer hıristiyan papazları da katılmaktadırlar.

Yanlız papalığın ve dolayısiyle emperyalist kampın adam ları olan piskopoz ve kodaman din adamları bu tarihî çağrının altına imza koymak istememişlerdir. Böylece halkların sırtından geçinen kodaman din adamlarının barış düşmanlığı meydana çıkmıştır.

● Polonya kadınlar birliği, Trieste Antifaşist kadınlar birliği, Tiran demokrat kadınlar birliği ve Madagaskar kadınlar birliği Dünya Barış Taraftarları daimî komite başkanı ünlü atom araştırıcısı bilgin, F.Joliot Curie'nin Fransız atom araştırmaları komiserliğinden uzaklaştırılmasını Fransız hükûmeti nezdinde şiddetle protesto etmişlerdir.

★

Sovyetler Birliğinde:

Sovyetler birliği 3üncü dönüm Yüksek Sovyeti dünya barış taraftarları kongresi daimî komitesinin Stokholm çağrısını kabul etmiştir.

★

Dünyanın dört köşesindeki barış faaliyetleri:

Luxenburg Kızıl haç teşkilâtı atom bombasının yasak edilmesini ilân etmiştir.

● Brezilyalı tanınmış Fizikçi R. Argentiére (O sol) gazetesinde şöyle yazmaktadır: «Soo Paulo'nun kalabalık bir noktasına atılacak tek bir atom bombası bir anda 200.000 insanın ölümüne sebep olacaktır.»

● Tanınmış Tunus Maarif müdürü Mr. Paye Stokholm çağrısını imzalamıştır.

● İsrail öğretmenleri kongresinde barışın savunulması karar altına alınmıştır.

● Çinde Fukien eyaleti başkenti Foochow'da halkın yüzde 50 si Stokholm çağrısını imzalamıştır; Tsitrihar'da 33000 demir yolcu, Dairen de 8.000 dok işçisi çağrıyı imzalamışlardır.

● Pekinde ilk iş olarak toprak reformu ele alınmış ve toprağı sulama, tarım aletleri, tohum temini işine girişilmiştir.

● Çinde Sing-Yong eyaletinde barışı savunma birliği ilk konferansını yapmıştır.

● Vietnamda Stokholm çağrısı altına imza toplama kampanyası gittikçe gelişmektedir.

Vietnam demokrat kurtuluş ordusu Fransız sömürgecilerinin bir askerî birliğini bozguna uğratmış ve saldırganlar bir çok ölü, yaralı silâh ve cephane bırakarak çekilmişlerdir.

● Romanya halk cumhuriyetinde atom silâhının yasak edilmesi çağrısının altına 5.000.000 dan fazla Romen kadın imza koymuştur.

● Hollandada Stokholm çağrısının altına imza toplama faaliyeti hızla devam ediyor. Şimdiye kadar 80,000 imza toplanmıştır.

● Mogolistan halk cumhuriyetinde 668.000 kişi barış çağrısını imzalamıştır. Mogolistan, da 397 mahallî barış komitesi kurulmuştur.

● Doğu Almanyada demokrat Alman gençliği genel ülke kongresinden sonra Saksonia Anhal'de barışı savunma tedbirleri görüşülmüştür. Bu görüşmelerden sonra 5000 faal propaganda ekibi şehir ve köy lere dağılarak demokrat alman halkını Stokholm çağrısını imzalamaya davet etmişlerdir.

● Batı Almanyada Hamburgda liman ameleleri barışı savunma konferansı yapılmış ve barış uğrunda savaş hareketinde Fransa, İtalya, Belçika dok amelelerinden örnek alınması, derhal barış komiteleri kurulması ve Stokholm çağrısının tek cephe halinde imzalanması karar altına alınmıştır.

● Kuzey doğu İngilterede Stokholm çağrısı altına 10,000 den fazla imza toplanmıştır.

● Birmanyada Rangonda barış taraftarları mitingi yapılmış ve binlerce insan bu mitinge katılmıştır. Miting'de sömürge halklarının kurtuluşu ileri sürülmüş ve dünya barış taraftarları kongreleri kararlarının tasvip edildiği belirtilmiştir.

● Burmada kısa bir zamanda 500,000 den fazla imza toplanmış ve iki ay içinde 2,000,000 imzanın toplanmış olduğu açıklanmıştır.

● Birleşik Amerikada Manhattanda atom bombasının yasak edilmesi için 8 haziranda büyük bir miting yapılmış ve şarkıcı Paul Robeson'da bu mitingde hazır bulunmuştur.

● Filadelfiada 5 haz'randa Albert Kahn'ın riyaseti altında 2000 imza toplanmıştır.

● Maryland barış komitesi Baltimore'lu 25,000 insandan Stokholm çağrısının altına imza toplamıştır.

★

Şikago Mammoth barış karnavalı

Progresif parti haziran 3 ve 4 ünde bir büyük karnaval ve Fuar tertip etmiştir.

Demagojilere rağmen dünya milletleri barışın kurulması yolunda

(Baş tarafı 10 uncu sahifede)

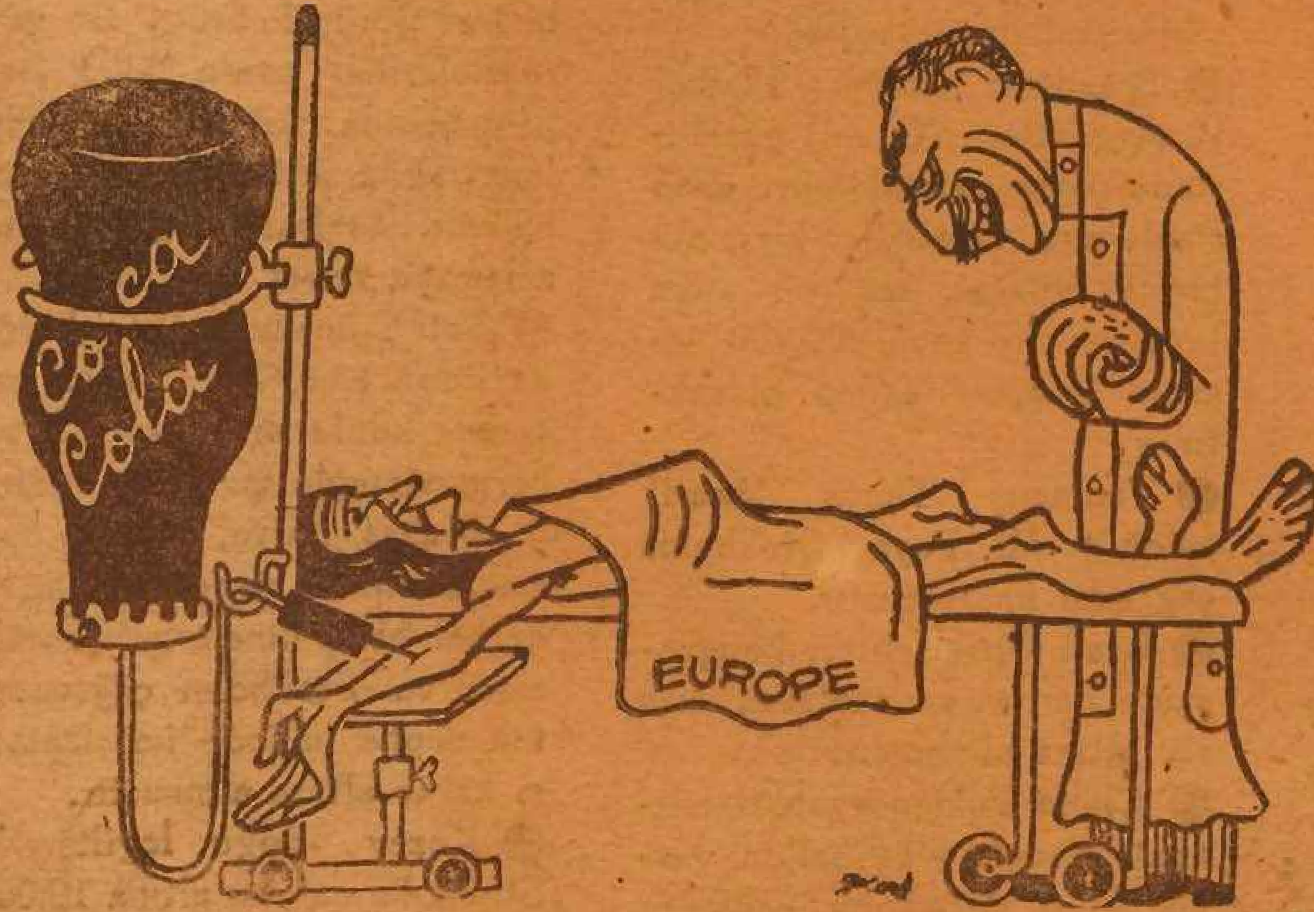
sömürgeci kampın kuyruğuna asılmalarından daha tabiî bir şey olamazdı. Dünya Halk efkârı, yargılanmaktan yakasını sıyıran bütün bu insanlık ve barış düşmanı güruhun mahiyetini biliyor ve bu eski faşist, yeni demokratlar hakkındaki hükmünü çoktan vermiş bulunuyor. Yalan, hile, oyalama ve demagoji yollarından yürüyerek kanlı ve korkunç gayelerine ulaşmıya ve dünya milletlerini birbirine düşürmiye çalışan yerli ve yabancı, profesyonel harp kundakçıları; yeryüzünde sürekli ve samimî bir barışın kurulmasının kendilerinin ölümü demek olduğunu anlıyorlar. Onlar, tekmil foyalarının meydana çıktığının ve dünyayı mahva sürüklemek ile suçlandırıldıklarının farkındalar. Tek hedefleri milletlerin birbirlerine yaklaşmalarına ve barış uğrunda birleşmelerine mani olmak, her türlü barışçı gayeyi baltalamak ve yekdiğerini tutmaz katmerli demagojilerle halkların gözlerini boyamak ve görüşlerini çarpuk istikametlere çevirmektir. Barış taraftarı dünya halk kitlelerinin «Barışın kurulması yolunda savaş» şiarı altındaki gittikçe kabaran milyonları harp yamyamlarının aralıksız kötülüklerine karşı en sağlam teminattır. Barış sever halkımızın dünyanın kurtuluşu için tek çıkar yol olan barışı benimsiyeceğine ve bu uğurda öteki kardeş milletlerle el ele vereceğine harp kışkırtıcı politika kalpazanlarının menfur telkinlerine karşı koyacağına ve Dünya Barış Taraftarları Daimi Komitesinin Stokholmde karar altına aldığı atom silâhının kanun dışı ilân edilmesi yolundaki tarihsel çağrısının altına öteki halklar gibi kitle halinde imza koyacağına şüphemiz yoktur.

BARIŞ

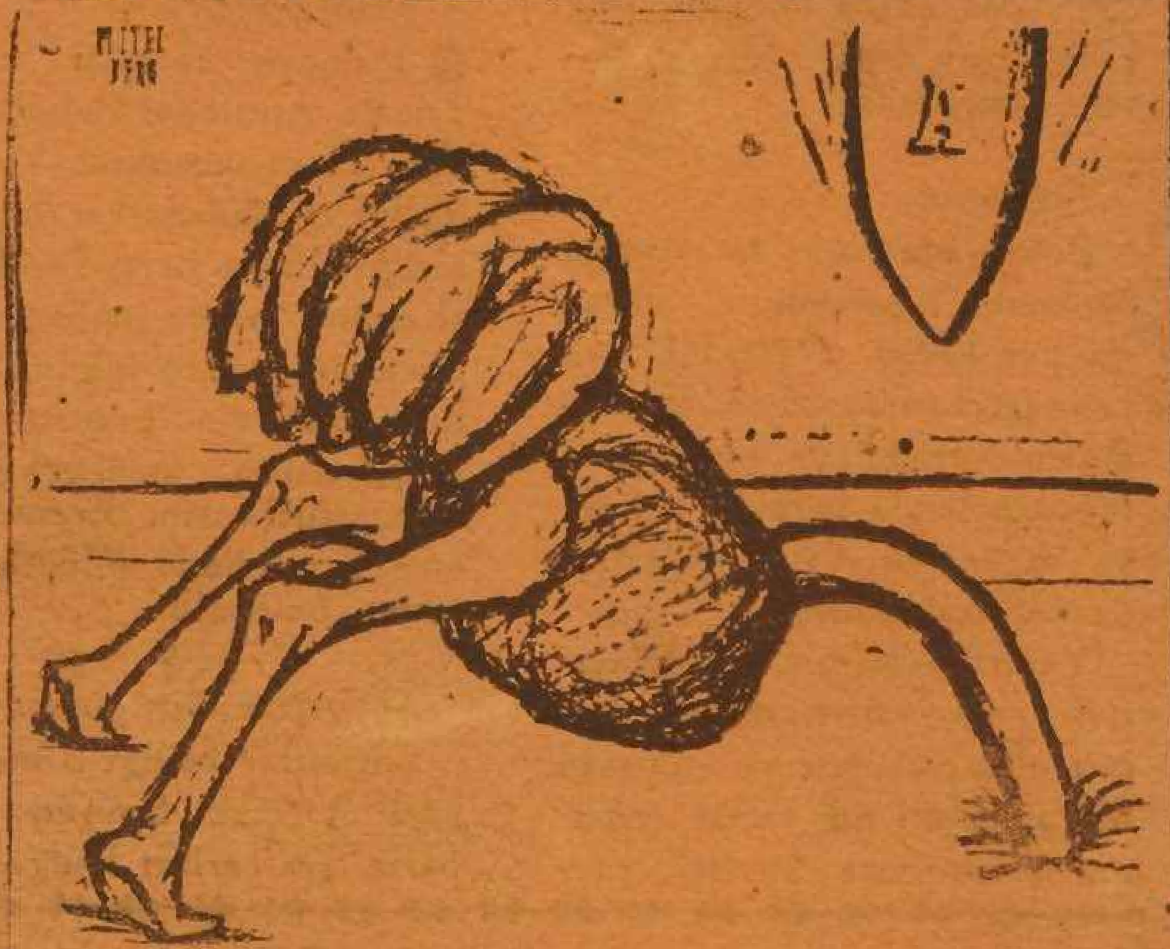
BARIŞ
Sahibi ve neşriyatı fiilen idare eden
Rifat PELVAN
İdare yeri : Ankara Caddesi
İzzettin Han No: 19
Posta kutusu: 54 — Aksaray - İst.
Basıldığı yer : İbrahim Horoz Basımevi

Abone şartları : Yıllığı 500
Altı aylığı 250 kuruş.

15 Günlük Politika - Fikir - Sanat Dergisi — **Fiatı 25 Kuruş**

Avrupayı canlandırmak üzere Amerikan dış işleri bakanının hastaya gazoz zerk ettiğinin resmidir (Amerikan Karikatürü)

Stokholm çağrısını imzalamıyor

— Otomobilinize....

— Otomobilinize alırmısınız.

—Belki bunun faydası olur.

Şimdi rahat .(Amerikan Karikatürü)

ATOM TEHLİKESİ

(Baş tarafı orta sahifede)

bombanın infilak kuvveti 20.000 ton dinamitin infilak kuvvetine müsavi idi.

Şimdi yukarıdaki rakkamları 10 rakkamiyle zarbedersek, yarınki harpte İstanbul'a, İzmir'e, Ankara'ya, Adana'ya veya yurdumuzun belli başlı diğer büyük şehir ve merkezlerine atılması muhtemel olan yeni atom bombalarının dehşeti hakkında bir fikir edinmiş oluruz.

Basınımız ve onun mensupları bu korkunç hakikatleri bilmiyorlar mı ? Elbette biliyorlar. Fakat, aslında çok huzursuz olan kalplerinin huzuru ile atom bombasından ve harpten bahsederken teşvik edici mahiyette yazı yazmalarının sebebi; menfaat ihtiraslarının gözlerini bürümüş olmasında aranmak gerektir. Türk halkı, senelerden beri kendi çıkarlarına devam edegelen, esen havalara göre yeni yeni kalıp ve kılıklara girmeyi adet edinen profesyonel politikacı ve yazarların kendine hiç bir yönden faydalı olmıyacaklarını bilmektedir. Bunun için de, halkın menfaatleriyle ilgili bütün dâvalarda olduğu gibi, barış ve atom bombasının yasak edilmesi dâvalarında da, kendisine doğru yolu gösterenlere karşı sempati beslemekte, onlarla beraber bu doğru yolda yürümektedir.

Genç, ihtiyar, kadın, erkek bütün Türkiye halkı; üçüncü cihan harbinin önlenmesi, milletler arasında barışın sağlanması, atom bombası denilen bu müthiş silahın kanun dışı edilmesi, insanlar arasında kardeşlik ve işbirliği şuurunun yerleşmesi için, bütün iyi niyetli ve doğru düşünen insanlarla birlikte ve memleketimizde mevcut Kanunların çerçevesi dahilinde savaşmalıdır ve bu yolda açılan savaşa bütün kuvveti ve imkânlariyle katılmalıdır.

İşçi, çifçi, aydın, esnaf, namuslu tüccarlar, öğretmenler profösörler, serbest meslek erbabı, hasılı bu memleketin halkının yüzde doksan dokuzunu teşkil eden bütün vatandaşlar, dünyanın ve memleketimizin çok nazik tarihi bir dönüm noktasına yaklaşdığı şu günlerde, hürrriyet, bağımsızlık, gerçek demokratik haklar, çalışma hürriyeti, işsizliğin yokedilmesi, memletin tabiî vesair gelir kaynaklarının yabancılar tarafından istismar edilmemesi yolunda çalışmalıdırlar ve bu yolda sarfedilen gayretlere kendi gayretlerini de eklemelidirler.

Türkiye halkı uzun tarihi boyunca sayısız savaşlar yapmıştır. Savaşçıdır ve savaşçı olduğu için de bu yolda tecrübe sahibidir. Türk milleti şuna inanmıştır ki, savaş ancak millî bağımsızlık bahsi mevzuu olduğu vakit başvurulacak zaruri bir çaredir. Bir avuç sermayedarın ve silâh fabrikatörlerinin haris menfaatleri için nara yanmak değildir.

Türk milletinin menfaatleri huzur ve barış içinde yaşadığı taktirde gerçekleşebilir. Türk milleti, vatanın mamur köşelerinin, büyük şehirlerinin ve istihsal merkezlerinin atom bombalariyle yerle bir edilmesine asla müsade etmemelidir.